

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVII. évfolyam
1986 * 6. szám

HENTSCHEL. 1986.

Tudósítás

A VGYSZ Központi Elnökségének április 24-én tartott üléséről

Szövetségünk Központi Elnöksége az ülésre négy napirendi pont megtárgyalását tűzte ki. A tárgysorozat első pontjaként az 1986 első negyedévben hozott határozatokat vizsgálta meg. Többen hangsúlyozták a boglárlellel üdülő üdültetési szabályzata felülvizsgálatának szükségességét. A tárgysorozat második pontjában Gerdelics Ferenc tájékoztatta az elnökséget az 1986. május 18–20. között szövetségünk boglárlellel üdülőjében tartandó munkaértekezlet programjáról. Az értekezleten megyei szervezeteink titkárai és ügyviteli dolgozói, valamint szövetségünk Központjából nyolc dolgozó vett részt. A harmadik napirendi pontban második olvasásban tárgyalta az elnökség a szövetség új szervezeti, működési szabályzatát. A témával kapcsolatosan számos figyelemre méltó észrevétel hangzott el, melyeket a szabályzat végleges megszövegezésénél alkalmaznak.

A tárgysorozat negyedik pontjaként Pinvicki György, a Braille-Emlékérem Bizottság elnöke soronkívüli előterjesztést tett Braille-émlékérem odaítélésére. A soronkívüli kitüntetések átadására május 27-én kerül sor azon személyek részére, akik a vakok érdeké-

ben a számítástechnikai alapozó tanfolyam megvalósításában aktívan részt vettek. A határozat értelmében Arató András és felesége Vaspöri Teréz a KFKI dolgozói arany; Kis Gábor és Suján János ugyancsak a KFKI dolgozói ezüst; Lukács József öttagú GMK-ja ezüst; Végső László és két munkatársa, az SZKI dolgozói ezüst és Homonnai Gábor, a SZÁMALK főosztályvezetője bronz emlékérem kitüntetésben részesülnek. A Braille Emlékérmek soronkívüli kiadása a rendes évi kontingenst nem érinti.

A bejelentések során dr. Bódi István főtítkárral az 1986. május 25-én az NDK-ba utazó négytagú gyógymasször delegáció tagjaira tett előterjesztést. A delegáció vezetője dr. Genti György adjunktus, a gyógymasszörtanfolyam szakvezetője. Tagjai: Auervek Imréné, Erhart József gyakorlati oktatók és Péger Ádám gyakorló gyógymasször. A delegáció az NDK Vakok Szövetsége meghívására május 29-ig az NDK-beli gyógymasször oktatást tanulmányozza. Kinttartózkodásuk idejére részükre a szállást és az ellátást német barátaink biztosítják. Az utazás vasúton történik, melynek költségét szövetségünk viseli.

Dr. Bódi István főtítkárral elő-

terjesztést tett Dr. Páris Györgynek, a Tudományszervezési és Informatikai Intézet munkatársának; Kovács Gyözönnek, a Neumann János Társaság elnökhelyettesének és Dr. Appel Györgynek, a Fővárosi Pedagógiai Intézet munkatársának tiszteletbeli taggá történő felvételére. Az elnökség a felvételhez hozzájárult. A főtítkárral a továbbiakban javasolta emléklapok átadását tizenkét személy részére, akik a számítástechnikai alapozó tanfolyam szervezésében és lebonyolításában részt vettek.

Az ülésen az elnökség minden tagja jelen volt és aktív közreműködésével segítette a tanácskozás munkáját.

Gerdelics Ferenc

Megyei szervezeteink életéből

TUDÓSÍTÁS HEVES MEGYÉBŐL

Nagy késéssel érkezett tudósítónk írása, ezért így csak most tudjuk közölni.

A vakok és gyengénlátók Heves megyei szervezete 1986. március 15-én farsangi bált tartott a Zöldért Vállalat egri kultúrtermében.

Vancsali Katalin sorstársnő köszöntötte a megjelenteket. Ezt követően tréfás népi mondások, Heves megyei népdalok és cigánydalok hangzottak el.

Ezek után Tóth Árpád Esti sugárkoszorú című költeményét hallhatták a résztvevők. A rendezvény baráti beszélgetéssel, tánccal folytatódott, melyhez a

zenét a megyei szervezet kisegyüttese szolgáltatta.

A farsangi műsor igen jól sikerült, és az esti órákig tartott.

Szakony István

ARANYHÁZ — ARANY MOSOLY

Muszáj azzal kezdenem a beszámolót, hogy Vásárhelyen a Szántó Kovács János Általános Iskola ötödik osztályosai néhány perc alatt arany mosolyt varázsoltak az Aranyház vendégeinek arcára. A népi játékokból összeállított hangulatos műsoruk „bearanyozta” az új termet.

A hódmezővásárhelyi rokantak napközi otthona, ahol három szervezet — mozgássérültek, vakok és gyengénlátók, siketek és nagyothallók — kaptak három évvel ezelőtt közös együttlétükre szolgáló helyet, az idén továbbfejlődött.

Április 23-án délután helyiségeket adott át Csizmadia Sándorné, a városi tanács elnöke, egy több célra használható nagyterem mellett, a szervezetek irodarészlegét és a házi szociális gondozók irodáit és szociális létesítményeit. A bővítést újabb társadalmi ösz-

szefogás hozta létre, amelyhez a megyei és a helyi tanács is hozzájárult. Kiemelkedő segítséget nyújtott a megvalósításban a Székkutasi Új Élet Tsz brigádja, a KÉV, az Épszöv, az Elektrofém, a Hódgép és az egészségügyi berendezések makói gyára. Mellettük sok szorgos kéz adta alkotó munkáját.

Az átadáson a városi pártbizottság, a népfront, a Vöröskereszt megjelent képviselői és mindazok, akik szívükön viselik az Aranyház lakóinak sorát, meghatottan hallgatták meg Popián Gyuláné mozgássérült köszöntő versét és Dura Béla szavait, aki a három szervezet 500 tagja nevében köszönte meg az új lehetőséget. A Bizományi Áruház Tornyai-brigádja és a Hód Áruház Kosuth-brigádja ajándékokkal kedveskedett az Aranyház látogatóinak.

(Megjelent a Csongrád megyei Hírlap 1986. ápr. 24-i számában)

Ünnepelünk

No lám! Jó az Isten, jót ád! Csak érkezett az, amire a hosszú tél folyamán csak sóvárogva és néha szinte reményvesztetten gondoltunk: a jó idő! Ismét itt van a szép tavasz friss zöldjével, madárda-

lával, na és persze megszokott ünnepeivel!

Lássuk csak, hogy is jöttek sorba?

A farsang elmúltával a tavaszi ünnepkör nyitányaként a nemzetközi nőnapra került sor, melyet mi március 5-én tartottunk meg. Az üdvözlő beszédet Tamáskó Sándor igazgató tar-

totta. Mivel hó még volt bőségesen, de hóvirág egy szál sem, ezért virág helyett „kincsesbányát” kaptunk. Kérem, kérem, nem kell félreérteni a dolgot, mert ez nem valami igazi kincsesbánya, hanem egy finom sütemény, melyet a nővérek készítettek nekünk.

A március 15-i és 21-i megemlékezések mellé még befértek az első negyedévi névnapok: Veronika, Julianna, Sándor, József stb. megtartása is. Ezt a kedves figyelmességet tavaly vezette be Bujdosó Mária tanárnő és igencsak tetszik a lakóknak. És most álljunk meg egy pillanatra, mert az eddigiekből úgy tetszik nekünk csupa „ihaj-csuhaj” ünnepségsorozat itt az életünk! Ez tévedés, mert itt is csak úgy van, mint odakint a nagyvilágban, több a szürke hétköznap, mint az ünnep és ez így természetes. Aztán baj is akad közbe-közbe. Mint például a „szépséges” influenzajárvány. Már-már reméltük, hogy megússzuk, mert egyebütt lassanckán már kitombolta magát. Mihozzánk akkor robbantak be „A” és „B” vírusok, mikor már nem is számítottunk rájuk. Így aztán nekünk is jutott az aljáról a sűrűje, mert annyi betegünk volt márciusban, hogy elmondani is sok. De nagyon strapabíró népek vagyunk ám, mert bele nem halt senki. A vírusok lassan ugyan, de mégis visszavonultak csalódottan, duzzogva... A március 26-án délelőtt megtartott húsvéti locsolkodáson már csaknem az egész ház résztvett.

Volt ott minden, ami ilyen alkalmakkor szükséges: locsol-

codóvers, festett tojás, — „fiúcskák” akik locsolkodtak, „kisleányok”, akiket meglocsoltak, na és persze töméntelen kölnivíz a fulladásig. A frizurák mind tönkrementek ebben a zuhatagban, de inkább ezt vállaltuk, mint isten ments az elhervadást...

Majd végezetül, de nem utolsósorban elérkeztünk a tavaszi ünnepkör legkomolyabbjához, április 4-hez, hazánk felszabadulásának 41. évfordulójához. Az erről való megemlékezés április másodikán délután tartottuk kis háziünnepség keretében.

Bevezetésként meghallgattuk a magyar és a szovjet Himnusz, majd Dr. Ács Istvánnó, a Városi Tanács VB Egészségügyi Osztály szociális intézeteinek személyzeti vezetője tartott ünnepi beszédet. Megemlékezett a felszabadulás óta eltelt 41 esztendőről, mely teljesen megváltoztatta hazánk életét. Az út néha rögös, de ma már, a nehézségek mellett is megadatott a mód arra, hogy társadalmunk békés, nyugodt öregséget biztosítson mindazoknak, aki kemény munkában eltöltött életükkel példát mutattak az utánunk következő generációnak és most már valóban megérdemlik a pihenést.

Az ünnepi beszéd elhangzása után, az ilyenkor szokásos jutalmak kiosztására került sor. A kisebb-nagyobb pénzjutalmakat Tamáskó Sándor gazdasági igazgató adta át az intézet több mint húsz lakójának, meleg szavakkal köszönve meg azt a társadalmi munkát, melyet tehetségükhöz és ere-

jükhöz mértén intézetünk érdekében végeztek. Az április 4-i ünnepség az Internacionálé hangjaival fejeződött be.

Végezetül engedtessek meg e ház szerény krónikásának, hogy néhány mondatban, egy „születésnapról” is megemlékezék. 1986. április 1-én volt húsz esztendeje annak, hogy ez a szép ház itt, a debreceni Nagyerdőben megnyitotta kapuját, hogy otthont adjon 112 vak és gyengénlátó embernek. Húsz év rövid is, hosszú is, ahogy vesszük: a történelem-

ben rövid, az ember életében hosszú. És egy épület is megöregszik. Ezek a falak is sokat tudnának már mesélni a közöttük lezajlott eseményekről, az itt élt és élő emberek könyveiről, mosolyáról.

Ha ez a születésnap megünneplése el is maradt, a krónikás kívánja, hogy még hosszúhosszú évtizedekig adjon, ne csak lakást ez az intézet sors társainknak, hanem igazi, meleg otthont is.

Szonda Klára

ASZÓDI LÁSZLÓ ANTAL SOROZATA

Életem értelme

Bemutatjuk Nádai József békéscsabai sorstársunkat

Nádai József 1901-ben született Aradon, abban a városban, ahol az 1848-as forradalom és szabadságharc nagy egyéniségei közül a méltán híres, de tragikus sorsú tizenhárom tábornok vértanúsága napjainkig is példát mutat hazaszeretetéből, a szabadságért vállalt áldozatkészségből! Valószínű, hogy a hős elődök példája, életútja, eszmeisége hatással volt a felseperedő Nádai Józsefekre is...

Nádai József édesanyja fehérenemű-varrónő volt, édesapja vasúti málházó, anyai nagyapja szíjjártó. Hármójuk jövedelméből spórolták össze annak a zongorának az árát, amelyen az ifjú Nádai megismerkedett a zenélés gyönyörűségeivel. Ez a hangszer ma kilencvenéves! Hogy mi történt

e kilencven év alatt a szép gyermekkor végétől, arról beszélni, kész történelmi előadásnak is beillik.

Az első világháború közvetlen és közvetett szörnyű élményei azt hiszem tudatos elhivatottsággá formálták az ifjú Nádai szociáldemokrata érzelmeit, olyannyira, hogy 1918—19 eseményeiből nem is akart kimaradni. A maga módján nyilvánította ki ellenérzését a forradalmat gyűlölő erőkkel szemben. Beállt vörös katonának, s 1919 februárjában a munkástanács felhívására több fiatal társával együtt — az Arad Csanádi Egyesült Vasutak külön szerelvényével — elhagyta Aradot és Mezőberényben szállt meg. A vörös katonák kiképzése és felfegy-

verzése eleinte lassan ment, mert a frontról hazajött katonák eldobálták puskájukat, de kevés volt a tapasztalt kiképző is. Őt persze nem küldték ki a frontra, hiszen alig múlt tizenhat éves. Aztán áprilisban Békéscsabára vezényelték őket, s a vasúti ezredben teljesítettek szolgálatot. Először Nádai a páncélvonatra került, majd a vasútállomásra osztották be. Apja vasúti egyenruháját viselte, abban később könnyebben tudott a románok bevonulása után Aradra szökni.

Aztán a Tanácsköztársaság bukása után hamar megtelt az aradi vár foglyokkal, ő a Vöröskereszt nevében vállalta a rabok kenyérellátását. Ám hamarosan ő is rács mögé került a román királynő megsértéséért, s ezért az új román rendőrség eskütételi ünnepsége után nyilvánosan megbotozták, majd három napra bezárták. Ám alig engedték szabadon, két hét múlva a hadbírószági kihallgatás után — azért következett be, mert kiderült, hogy vörös katona volt — ismét fogdába zárták, s ott is tartották három és fél hónapig. Ökölrel, puskatussal, bajonettel verték a politikai foglyokat, s ebből az ütlegből bizony neki is kijutott. Bal szemére vakon, eltört ujjal, véresre verve, éhezve került végre szabadlábára, de így is a hadbírószági tárgyalásig naponta kétszer kellett jelentkeznie a rendőrségen. Az iskolából kitiltották, de diáktársai segítségével mégis sikerült leérettségiznie. Közben szüleit repatriálták, vagonba rakták, hogy kitelepítik, s ő nagy elhatározással velük

jött, óriási szerencséjére, mert másnap éjjel kereste lakásukon a rendőrség. Sikerült a vonattal átszöknie a határon Magyarországra. Azonban továbbra sem lett könnyebb az élete, hiszen egy évig vagonban laktak Békéscsabán, édesanyja meghalt 21-ben, s neki magának kenyérkereső foglalkozás után kellett néznie. Sérült ujjja miatt nem tudott zongorázni, hát a Rökkában, a mai Kötszövő gyárban helyezkedett el. De ott is megmutatkozott rendkívüli igazságérzete, nem volt hajlandó éhbérért dolgozni, s harminc inastársa megbízásából elment az igazgatóhoz fizetésemelést kérni. A következmény az lett, hogy új munkahelyet kellett keresnie, amiben csabai ismerősei segítettek. Közben szanatóriumban is volt tüdőcsúchurut miatt, de, mert élni is kellett valamiből, tulajdonképpen meg sem gyógyult, amikor állást vállalt a városházán, Békéscsabán. A számvevőség bérszámfejtője lett, majd főpénztári ellenőr. Huszonkét évig szolgálta a várost. Közbejött szerencsére a fölszabadulás, és amikor a Szent István téren megjelentek az első szovjet lovaskatonák, megkereste a nálánál magasabb beosztású városi vezetőket, hogy legyen aki fogadja a felszabadítókat.

Végül úgy hozta az élet, hogy a városi tisztviselői munka után a Betonútépítő Vállalatnál kereste tovább a kenyerét három évig, majd egy üzem-élelmelési vállalatnál volt fél évtizedig adminisztrátor, anyagbeszerző és ÜB-elnök. Végül a Hid- és Vízmű Tech-

nikumban lett hivatalsegéd, onnan is ment nyugdíjba, s ma is a pedagógus szakszervezet tagja.

De sorolhatnám még az önéletrajzából, hogy gyorsírója volt a szociáldemokrata pártnak, illegális pártmunkát végzett, s valamennyi munkahelyén, és számos társadalmi és tömegszervezetben folytatott kulturális és szervező tevékenységet. 1928-ban nősült meg, két leánygyermekük közül csak az egyik él, ők három szép unokával ajándékozták meg a nagyszülőket. A Nádai házaspár most Békéscsabán él egy szépen berendezett tanácsi összkomfortos lakásban. Már mindketten nyugdíjasok.

A szövetségben belül végzett kultúrmunkáról pedig a következőket mondta el, persze csak vázlatosan Nádai József.

— Az általunk szervezett túrák révén bejártuk szinte az egész országot, de ugyanígy műsoros előadásaikkal eljutottunk már többször is Szarvasra, Gyomára, Vésztőre, Szeghalomra, Mezőkovácsházára, Mezőtúrra és Békéscsabán szinte valamennyi szociális otthonba és öregek napközi otthonába. Mindenütt nagy sikereket arattunk. Sőt, a korábbi években eljutottunk Nyíregyházára, Miskolcra, s énekeseink a fővárosi versenyeken első és második helyezéseket értek el — mondta, s közben színházi plakátokat vett elő, mutatva ki nyomtatott nevét mint zenei vezetőét, amikor is például egy darabbal Jugoszláviában remekeltek. Mára már egy kissé kiöregedett a kultúrgárda, szükség is lesz a fiatalításra.

Nádai József számos elismerésben részesült a vakügy terén kifejtett tevékenységéért, megkapta korábban a Braille Emlékérmét, s 1985-ben ismét az ezüstöt.

S amikor azt kérdeztem tőle, hogy ezek után hogyan fogalmazná meg élete értelmét, a következőket válaszolta.

— Életem értelmét az adta mindig is, hogy embertársaim boldogulásáért, segítségéért, mindent megtegyek. Hiszen az ember társas lény, nagy közösségben él, s egyedül önmaga boldogulásának nincs értelme, ha másoknak nem tud örömet okozni, nem tud segítő kezet nyújtani!...

közé iktattam a kötelező reggeli tornát olyan gyakorlatokkal, amelyek az alakomnak sportos jelleget, a testemnek, karomnak, de különösen ujjaimnak pedig nagyfokú mozgékonyt, hajlékonyságot, rugalmasságot voltak hivatva adni.

A népi bölcsesség azt mondja, hogy a vak szeme az ujjában van. Ezt nem felejtettem el. Igyekeztem magamban erősíteni az akadályok látás nélküli megérzését nagyobb távolságra. Ez fejlesztette bennem az óvatosságot, érzékenységet és a figyelem összpontosítását.

G. HOROSZ

Tanulom a Braille-t

A 72. évemben jártam, amikor elvesztettem látásomat. Szavakkal nehéz leírni a rajtam elhatalmasodó lelki depressziót. Az élet sötétnek, kilátástalannak tűnt. Csupán rokonaim és barátaim okos segítségével tartotta bennem a lelket. Nemsokára beléptem a vakok szövetségébe és bekapcsolódtam a szarlatóvárosi alapszervezet munkájába. A „Za Kulturu” (Kultúráét) című helyi újság, majd a „Nasa Zsiny” című folyóirat levelezője lettem. Fokozatosan visszatért az életkedvem. Nos, pont ebben az időszakban nagyon éreztem a többi embertől való függőséget. Hiszen írni és olvasni már nem tudtam, a Braille-írásrendszerrel pedig csak hallo-másból tudtam. De hogy megtanuljam, azt lehetetlennek tartottam idős korom miatt. Mégis, kevés habozás után elhatároztam, hogy megkísérlem.

A szövetség egyik legidősebb tagja kezdett foglalkozni velem, de segített az akkori helyi elnök is. Már az első órákon

észrevettem, hogy tapintó érzékem nem akarja az igazságot — alig tudtam kitapintani egyetlen domború pontot is és egyáltalán nem fogtam fel a pontkombinációkat. Elkecsere-dtem. A bőröm csekély érzékenységét életkori sajátosság-nak és visszafordíthatatlan folyamatnak gondoltam. De az a kívánság, hogy ismét olvasó ember lehessen, rákényszerített a nem könnyű döntésre: harcot kezdtem a tapintásért.

Egy időre félretettem az ábécéskönyvet és kitartóan kezdtem fejleszteni ujjaim érzékenységét. Épp hogy megérintve tapogattam minden képmény tárgyat a lakásban. Próbáltam meghatározni körvonallukat, domborúságukat, észrevenni minden felületi egyenetlenséget. Ezzel egyidőben mutatoujjam hegyével puha tárgyakat, textilanyagokat tapogattam. Nem feledkeztem meg tapintóérezkem edzéséről a különböző házimunkák végzése és saját magam ellátása közben sem. Napi foglalatosságaim

Fokozatosan jelentkeztek a pozitív tünetek a tapintás fejlődésében, mintha felébredt, megfiatalodott volna. Ennek örültem és erősödött bennem a sikerbe vetett hit. Az első sikerektől felbuzdulva kezdtem bonyolítani a gyakorlatokat. Összeöntöttem búza-, rizs-, pohánkaszemeket, aztán tapogattva szétválogattam és fajták szerint csoportosítottam őket. Ez az ötlet nagyon hasznosnak és hatásosnak bizonyult. Szinte előkészítette az ujjpárnákat a papíron kidomborodó pontok érzékelésére.

Végre eljött az az idő, amikor újra kezembe vettem az ábécéskönyvet. Megvallom, szorongva nyitottam ki az első oldalát. Itt vannak hát a hatpontosok a nagyobbaktól a hétmilliméteresekig... Bal olvasó ujjam párnájával hozzájuk érve éreztem, milyen könnyen és pontosan tapintom őket. Szabad az út a Braille felé! Az idős kor sem zavaró.

Hogy mi volt számomra a fő, magának a Braille-rendszer-

nek a tanulása során? Mi segített a nehézségek legyőzésében? Néhány alapvető momentumra szeretném felhívni idős emberek figyelmét, akik elkezdték tanulni a pontírást.

Tapasztalataim alapján úgy vélem, hogy az oktató vezetésével mindenekelőtt alaposan és minden szempontból meg kell érteni a hat pont belső szerkezetét, el kell sajátítani a számozás sorrendjét, valamint mindazokat az elveket és szabályokat, amelyeket Louis Braille felállított. Hiszen az ábécéskönyvben nemhiába áll minden egyes megtanulandó betű a kiütött hat pont mellett. Ez azt jelenti, hogy nem mechanikusan kell őket betanulni, hanem emlékezni kell rájuk a mellettük rögzített pontszámok alapján. Elrendezésük helyes ismerete és a kiütött hat ponttal, mint a rendszer kiinduló tényezőjével való állandó összevetésük sok nehézség elkerüléséhez segít hozzá a tanulás során. Ugyancsak feltétlenül el kell olvasni az ábécéskönyvben az egyes betűkhöz kapcsolódó szöveget.

Egyik sorról a másikra való átmenetkor a félig kétkezes olvasás módszerét alkalmazom, amely az alábbiakat foglalja magába. A bal kéz mutatóujja pedig, amely mellette van, az éppen olvasott sor felső peremén halad és mintegy vezeti a balt. Az ujjak ebben a helyzetben, egymástól el nem távolodva érik el az olvasott sor jobb szélét. Ezután a már elolvasott és a következő sor között a következő sor bal szélére mennek és ugyanilyen elhelyezkedésben kezdik azt ol-

vasni. Ez a módszer segített abban, hogy a sorok eltévesztése nélkül, értelmes hangsúlyozással és kielégítő ütemben olvassak.

A Braille-írást a legjobb olvasással egyidőben tanulni. Az alapvető, elvi szabályok itt is ugyanazok. Az írógép és a pontozó használata nem jár különösebb nehézségekkel. Mindenesetre nagyon fontos, hogy olvasás és írás előtt az ujjak tiszták és szárazak legyenek, és ne legyenek behasadozva és érdesre keményedve. Ne legyenek se átmelegedve, se át-hülve. Igyekezzünk természetes pózban ülni az asztalnál. Fejünket és törzsünket tartsuk egyenesen, ne hajoljunk rá az asztalra és a könyvre. Könyökünk és kézfejük szabadon, meggörbülés nélkül helyezkedjen el az asztalon. Mindkét kezünk ujjai vegyenek részt az olvasásban és legyenek a szövegben. Az olvasás módszeréről részletes tanácsokat és utasításokat ad az ábécéskönyv utolsó fejezetének vége. (Ez nálunk bizony hiányzik! PF)

Az így szerzett készségek megerősítésére, de a tapintás-érzék további edzésére is, önállóan csináljuk végig az ábécéstanulás utáni olvasási gyakorlatokat F. Sojev, vagy A. Krivusczenko könyvével (nálunk az Orosz László könyve második kötetével PF). Ezekben a könyvekben a szöveg soronként van nyomtatva. Az ilyen olvasás előkészít a kisebb betűk érzékelésére is. A Braille-olvasó arany szabálya legyen a mindennapi, legalább kétórás olvasás.

A Braille-hez vezető út nem egyszerű. Bonyolult, de legyőzhető. A sikerek nagymértékben függenek nemcsak az általános műveltség szintjétől, az életkortól, az élet során szerzett tapasztalatoktól, az egészségi állapottól, hanem még jobban az illető akaratától, kitartásától, türelmétől és az állandó, céltudatos munkára való képességétől is.

Ha visszapillantok, még az alábbiakat szeretném mondani. Az egész utat megtettem tapintásomnak a domború pontokhoz való alkalmatlanságától a Braille-írásrendszer teljes birtoklásáig. 1986 elején töltöttem be a 80. életévemet. Sokat olvasok. Az alapszervezetemben társadalmi munkában tanítom a felnőtt vakokat a Braille-írásra. Ez a felelősségteljes és nemes munka lelkesít és erkölcsileg kielégít. Embereket segítetek a könyvhöz, a tudás forrásához, a világos érzések ki-meríthetetlen tárházához. És nem győzöm ismételni, hogy a vakok számára a Braille-hez vezető út — a munkához és az élethez vezető út.

(Megjelent a „Nasa Zsizny” 1985. októberi számában. Fordította Pálfi Ferenc.)

Gyalogos közlekedési teszt

(Folytatás)

13. Miért szükséges a bottal való kopogtatás?

- a) A talaj érzékelése miatt.
- b) Mindenki és magunk biztonsága érdekében, tehát figyelem-felkeltés céljából.
- c) A kopogtatás a hallás útjában való tájékozódást is segíti.

14. Miért célszerű a fehér botra lumineszkáló fóliacsíkot ragasztani?

- a) Azért, mert a láthatóságot fokozza.
- b) Azért, mert a láthatóságot a sötétedés beállta után fokozza.
- c) Azért, mert a biztonságot minden körülmények között fokozza.

15. Jelvényel vagy karszalaggal helyettesíthető-e a fehér bot?

- a) Igen, mert a láthatóságot a tárgyak is biztosítják.
- b) Nem, mert csak meghatározott irányból láthatók.
- c) Nem, mert a tájékozódás segítésére alkalmatlanok, és elengedhetetlen az egységes nemzetközi ismertség.

16. Ha a vak embernek közvetlen kísérője van, viseljen-e fehér botot?

- a) Igen, mert az a kísérő szempontjából is praktikus.
- b) Igen, mert bizonyos helyzetekben mindkettőjük érdekében szükséges.
- c) Nem, mert az teljesen szükségtelen.

17. Miért nem hordanak néha a vakok közül, de főképp

pen a gyengénlátók fehér botot?

- a) A vakokkal kapcsolatos stigma miatt.
- b) Különb embernek érzik magukat, ha nincs szükségük a segédeszközre.
- c) Mert felelőtlenek önmagukkal és másokkal szemben.

18. Hogyan nyújtson segítséget a kísérő a vak embernek?

- a) Haladjon mellette és csak akkor fogja meg, ha azt a pillanatnyi helyzet megkívánja.
- b) A kísérő karoljon a vak emberbe és szükség esetén szóban adjon figyelmeztetést.
- c) A vak ember karoljon a kísérőbe.

19. Ésszerű-e vak számára a páternoszter igénybevétele?

- a) Igen, de csak kísérővel.
- b) Lehetőség szerint kerülni kell.
- c) Még gyakorlott kísérővel sem ajánlatos.

20. Hogyan közlekedjék felszíni METRÓ állomáson vagy vasútállomáson a vak ember?

- a) Mindenképpen alkalmi vagy állandó kísérővel.
- b) Hacsak lehet kísérővel.
- c) Kellő gyakorlottság esetén nincs akadálya annak, hogy egyedül is.

21. Hogy helyes a mozgólépcső használata?

- a) Elegendő a segítségnyújtó részéről történő információ.
- b) A lépcsőre lépésnél célszerű előbb az álló korlát, majd a mozgó korlát érintése.

c) Szükséges a lépcsőre való fel- és lelépés tempójának és lépéstechnikájának begyakorlása.

22. A METRÓ mélyállomáson mi a jelentősége a biztonsági sávnak?

- a) A jól érzékelhető, recézett gumisáv figyelemfelhívó.
- b) A biztonsági sáv a mozgó szerelvénytől való helyes távolság megtartására is szolgál.
- c) A mély vágányokban lévő magas áramfeszültség és a mozgó járművek miatt biztonsági létesítmény.

23. Mi a helyes gyalogos magatartás az úttesten való áthaladásnál?

- a) A forgalmi viszonyoknak megfelelően bárhogyan.
- b) A két járda közötti legrövidebb úton.
- c) A keresztező forgalomra merőleges irányban a két járda közötti legrövidebb úton.

24. A vak szempontjából szükséges-e, hogy legyen járdaszegély?

- a) Igen, mert a vak csak így lehet biztos afelől, hogy a járdán vagy az úttesten tartózkodik.
- b) Nem, mert a vak mindig a belső vezető vonalhoz — falhoz, kerítéshez vagy fűszegélyhez — igazodik.
- c) Nem, mert a járművek hangjáról, mozgásáról meghatározhatja tartózkodási helyét.

Mit hoz a számítástechnika a vakoknak?

A most induló ötéves terv, hasonlóan az előzőhöz, a mikroelektronikát és a számítástechnikát mint kiemelt fejlesztési területet jelöli meg. Felsőbolydul a világ nyugaton és keleten, kis ország és nagy ország, mindenki a mikroprocesszorokban és számítógépekben véli fellelni gazdasági felvirágzásának biztosítékát. Pedig számítógépek már néhány évtizede vannak; igaz, kezdetben monstruózus szerkezetek. A tranzisztorelv felismerésével a mikroelektronika nagy sebességgel fejlődik: immár néhány cm^2 -nyi területre több tízezer jelet tudnak rögzíteni. Az ilyen kis terjedelmű, de nagy kapacitású jeltároló elektronikai egység (chip) a különböző mikroprocesszorok, számoló- és számítógépek technikai alapjává vált. A számítógép bonyolult, soklépéses, sokműveletes, nagy mennyiségeket magába foglaló számolási, számítási műveleteket képes elvégezni, de végrehajt nem-matematikai jellegű feladatokat is, amennyiben ezeket mennyiségileg definiálni tudjuk, ill. bizonyos logikai, szintaktikai szabályok szerint képletekbe rendezzük. Úgy néz ki, hogy nagyon sok anyagi, tárgyi, minőségi különbség mennyiségileg azonosítható (sorba rakható, közös nevezőre hozható, valamilyen egyenlőségi és feltételezettségi viszonyba állítható). Agyunk a mennyiségi azonosítást a legtöbbször

nem tudja elvégezni, mert nagy mennyiségeket kellene összevetnie, ill. a kombinációs lehetőségek száma rendkívül nagy (annak ellenére, hogy a 12—35 éves ember agysejtjeinek száma átlagosan 12 milliárd, és minden agysejtnek közel ezer kapcsolódási lehetősége van más agysejttekkel). Az emberi léleknek kifejlődött egy igen finom megismerőképessége, az intuíció, amely egyszerre érzékeny az egyedire és az általánosra, az érzékire és az elvontira, egyesít magában értelmi és érzelmi elemeket. Az intuíciónak, az emberi lélek vagy tudat e legmagasabb rendű és legbensőségesebb képességének előnye az elaszticitás, az alkalmazkodás a változó feltételekhez; a kiszámíthatatlant a maga általánossága és szükségyszerűsége, tehát lényege szerint fogja fel; elképzeli a nemlátottat, a soha eddig nem létezőt, a közvetlenül nem tapasztalt dolgokat, formákat és összefüggéseket; megsejti az eljövendő eseményeket. A kiszámíthatatlan gyakran nem a nagy számossága miatt felfoghatatlan, hanem mert új minőségi szintet képvisel a vizsgálódás kiindulópontjához képest. A víz hidrogénből és oxigénből áll; e két gáznemű anyagnak egészen más tulajdonságai vannak, mint a megfelelő arányú vegyülésükből származó anyagnak, a víznek. És milyen más megélni, átélni a létezését, mint csupán egyes

elemeit kiszámítani! Más jelent a víz a vízre szomjúhozónak és a vízben fuldoklónak, ezt az érzéskülönbséget matematikailag nem lehet kifejezni. Mégis adott minőségi szinten, bizonyos feladatok megoldásánál, meghatározott összefüggések és kombinációk elemzéséhez, a kiszámíthatatlanság, a nagyságbeli áttekinthetetlenység, a megjegyezhetetlenség leküzdésére az intuíciónk, bármilyen gondolkodási színvonal támasztja alá, pontatlan műszernek bizonyul, kívánatos a kívülről történő kiegészítése. Az emberi fejlődés egyik útja éppen ott található, hogy érzékszerveinek szűk hatókörét igyekszik mind tökéletesebb műszerekkel meghaladni. Ilyen műszernek tekinthető a számítógép is.

2. A számítógépekkel a kereskedelem, az iparban, a mezőgazdaságban, a hivatalokban percre kész kimutatást, elő- és kontrolkalkulációkat lehet végezni — könnyen, gyorsan, megbízhatóan. Bonyolult gépeket, gépsorokat, egész termelési folyamatokat irányítanak a segítségükkel. A számítógépről a saját billentyűivel beírt anyagot — szöveget vagy számítási eredményt — ki nyomtathatjuk síkkírásban és pontírásban, tárolhatjuk magnókazettán vagy mágneseslemezen. Otthon jól használható emlékeztetőnek, játékpártnerként (pl. sakkjátékban), és nem utolsósorban tanulási céllal. Én most a számítógép felhasználhatóságát szinte kizárólag az egyéni felhasználó szemszögéből vizsgálom, ezért amikor a továbbiakban a számítógépről

beszélék, a személyi számítógépre gondolok.

Magyar cégek, vállalatok, gmk-k is gyártanak személyi számítógépeket. A magyar személyi számítógépek teljesítménye általában 16 Kbyte-tól 64 Kbyte-ig terjed.

1 Kbyte 1024 karakter mennyiségét jelenti. Minden gépnél van kötött mennyiség a gép nyelve és egyéb beépített tudása számára, de egy 64 Kbyte-os gépnél még mindig marad közel 50 000 szabad betűhely; egyszeri felhasználással ilyen bőséges mennyiségben írhatjuk be a saját programunkat. A gép kikapcsolásakor (áramellátásának megszűnésével) a beírt anyag elvész a memóriájából, azonban még a kikapcsolás előtt kimenthetjük kazettára vagy mágneslemezre, visszakapcsoláskor pedig visszavihetjük a szabad memóriakapacitás terjedelmében.

3. De hogyan juthatunk mi vakok itt Magyarországon személyi számítógéphez? Milyen jó volna a sok helyet elfoglaló pontírású anyagunknak — könyvek, jegyzetek — legalább egy részét számítógépes kóddal kazettán rögzíteni! Nos e cikk megírásának indoka épp az, hogy hírül adjam a sors társainak: készül Magyarországon vakok számára számítógép, a Braille-lab nevű 64 Kbyte-os beszélő számítógép. Minden billentyű, amint megnyomjuk, elmondja, hogy mi ő, ill. hogy mi a funkciója. Pl. ha lenyomjuk az „a”-betű billentyűjét, azonnal hallható a gépből az „a”-hangzás. Vagy ha lenyomjuk az idézőjel billentyűjét, akkor a beépített

beszédszintetizátor kissé racscolva, de férfias bariton hangon tudatja velünk, hogy „macskaköröm”. Ha a Braille-lab folyamatos szöveget mond vissza, akkor a betűket összekapcsolja érthetően és az írásjelek szerint tagolva. A beírt programot kérésre elismétli, és miután a programban előírt feladatot végrehajtotta, az eredményt hangos szóval ismerteti. A hangkeltéshez szükséges szerkezeti elemet Nyugat-Németországban vásárolják meg, amelynek fizikai paramétereit a technikailag biztosított határokon belül számítógép segítségével, megfelelő programok beírásával lehet szabályozni. Vaspöri Teréz és férje, Arató András másfél éven át a munkahelyükön és a lakásukon kísérletezték ki és végül állították be a szintetizátort a magyar hangzások külön-külön történő és folyamatos megszólaltatására, mintegy megtanították a hangkeltő szerkezetet beszélni, magyar nyelvű szöveget mondani. Azzal, hogy Magyarországon vásárolható magyarul beszélő számítógép, rendkívül jelentős új segédeszközhöz jutottunk: a modern életvitel és munkaszervezés egyik legeredményesebb eszköze, a számítógép, a magyar vakok számára is használhatóvá, kezelhetővé, elsajátíthatóvá válik. A Braille-lab nemcsak a vak programozóknak nyújt segítséget önálló munkavégzésükhöz, hanem minden sorstársuknak, aki bármilyen értelemben a számítógépet fel tudja használni.

Arató András mérnök vak felesége számára már koráb-

ban készített sajátkezüleg meghatározott szókészlettel bíró számítógépet, és ugyancsak a KFKI-ben (Központi Fizikai Kutatóintézet) elkészült az egyablakos Braille-kijelző, amiből több példányt állítottak elő, hogy rendelkezésre bocsáthassák a többi programozónak is.

Felvetődik a kérdés: a hangos közvetítés helyett — vagy akár mellett — Arató András miért nem fejlesztette tovább a pontírásos megjelenítést? Ennek döntően technikai és pénzügyi magyarázata van. Tudni kell, hogy a fénykijelzés a legkönnyebben és a legolcsóbban valósítható meg. A hangkijelzés kis differenciálással szintén viszonylag könnyű feladat és nem kerül túl sokba. Amint láttuk, az olyan bonyolult és differenciált hangkijelzés, mint amilyen a folyamatos emberi beszéd, már komoly szellemi munkát és időráfordítást igényel. A mechanikus kijelzés, így a sokablakos — 20—40 Braille-kockányi — pontírás megjelenítése rendkívül költséges vállalkozás. A Magyarországon is sokak által ismert Versa Braille — ez az amerikai gyártmányú gép — egyszerre mindössze 20 betűt képes megjeleníteni, és alapjában véve egy magnótárolós szövegszerkesztő gép, mégis rendkívül drága, magyar pénzbe átszámítva majdnem fél millió Ft-ba kerül, s éppen a Braille-kijelzés teszi ilyen költségessé.

Örömmel fogadtam Vaspöri Teréz meghívását, így módomban volt személyesen megnézni mindazokat a kutatási eredményeket, technikai vívmányokat,

amelyeket Arató András készített. Elmondhatom, hogy ez igazi munkalátogatás volt: kezdtem a munkahelyükön, a KFKI-ben és folytattam a lakásukon. Beszélgettünk a vakügyi segédeszközökről, a számítógépnek a vakok munkájában és mindennapi életében lehetséges szerepéről, a síkírású szöveg vakok számára alkalmas elsajátításának technikai módozatairól, a vakügyi segédeszközök magyarországi előállításának személyi, szervezeti és társadalmi feltételeiről.

Ha nem is sokat, de azért szakítottunk arra időt, hogy megismerjük egymás személyes sorsát. Ebből és az egész ottlétemből megfogott az Arató házaspár mindennapi életének nyugalma, harmóniája. Arató Andrásban olyan embert ismertem meg, aki a feleségén keresztül nem csak hogy érti a vakok gondjait, de segíteni is akar azokon. Kiváló szakember, érdemes villamosmérnöki tudását, a vakemberek iránti előítéletmentes és problémaérzékeny gondolkodását konkrét formában a javunkra fordítani, hiszen ahhoz, hogy egy jó segédeszköz megszülessék, sok feltételnek kell összejönnie, és ezek közül mégiscsak az a döntő, hogy legyen ember, aki azt meg tudja és meg akarja csinálni.

5. Minden számítógép magában csak lehetőség. Közvetlenül kalkulátor üzemmódban alkalmazhatjuk, amikor is matematikai műveleteket hajtunk végre vele. Sokféle munka- és játékprogram tartozik a befutott gépekhez. Kétségtelenül, a Homelab és a Braille-lab önálló

programokkal jelenleg még rendelkezik. Elképzelhető, hogy nem túl nagy költséggel, társadalmi összefogással több program elkészíthető. De létezik Budapesten már Homelab klub (minden kedden 17 órától 22 óráig a belvárosi ifjúsági házban). A leendő brailab tulajdonosok egyenjogúan csatlakozhatnak a klubhoz, ahol sok ötletet kaphatnak és adhatnak. Idővel maguk a Braille-labosok is alkothatnak önálló klubot. Ha többen hozzájutunk a Braille-labhoz érdemes lesz számítógépes újságot indítani. El kell mondani, hogy a Braille-lab csak egyszólamú zenét tud adni, grafikája, ábrázolóképesége nem különösebben fejlett, színeket egyáltalán nem lehet generálni vele. Ellenben jó tárolóprogram esetén könnyen és biztonságosan tárolhatunk adatokat, gyorsan előkereshetjük bármelyiküket, újakat beírhatunk, a régiakat törölhetjük, a meglévőket különbözőképpen csoportosíthatjuk. Egy nagy program előzőleg kazettán vagy mágneslemezen (diszken) van, innen behívható a számítógépbe, és a gép a továbbiakban a program utasításai szerint jár el. Természetesen nekünk magunknak is ismerni kell a program előírásait.

Az egyik legcsodálatosabb lehetőség számítógépen a szövegszerkesztés. Jó szövegszerkesztő programmal hibamentesen letisztázhatunk egy levelet, egy tanulmányt vagy dolgozatot, bármilyen megőrzésre szánt feljegyzést, és ebben a formában lehet tárolni vagy kinyomtatni (tároló- és nyom-

tatóeszközöket természetesen külön kell vásárolni).

Nagyobb programok folyamatosan készíthetők vagy átírhatók (így sakkprogramok). Megfelelő program révén a számítógéppel olvashatjuk a tv teletxt anyagát. De feltételezhetően a számítógép segítségével megvalósul a látóírás olvasása is, miután kamerával vagy más, olcsóbb módszerrel az írott szöveg számítógépes kóddá változtatott anyagát ki-elemzi és kimondja, ill. más formában megjeleníti.

6. Dombóvárott készítik a Homelab számítógépet. A Homelab megalkotója, Lukács József személyesen alakítja át Braille-labbá, beépíti a beszéd-szintetizátort és a működtetéséhez szükséges programot. A hazai árakat figyelembe véve a Braille-lab viszonylag olcsónak mondható: a tápegységgel együtt huszonháromezer forint. A magyar számítógépek előnye a külföldiekkel szemben, hogy rendelkeznek a magyar ábc-vel, így van ez a Braille-labbal is. Ha a megrendelő úgy kívánja, Lukács József a magyar gyártmányú billentyűzetet kicseréli egyenletesebben, könnyebben járó nyugat-német gyártmányú billentyűzetre, kb. 4000 Ft plusz összegért. A Homelab számítógépen, amelynek ára jelenleg 17 500 Ft, hasonlóan más számítógéphez, kimenet található a tv-hez, a magnóhoz és a lemezmeghajtóhoz (floppyhoz). Ezen kívül a Braille-labon található még fülhallgató kimenet. Továbbá csatlakoztatható fizioterápiás berendezésekhez, tehát nem-

látó masször sorstársaink a Braille-lab segítségével képesek „leolvasni” ezeknek az eszközöknek a jelzéseit. Végül a Braille-labon található egy kb. 6 cm széles fémlemez, amelyre további csatlakozóaljzat szerelhető, ezen keresztül különböző elektromos készülékekhez, számítástechnikai rendszerekhez kapcsolhatjuk (természetesen szigorúan szakértő segítségével. Ha általánosan és távlatilag szemléljük, a számítógépnek szinte beláthatatlannak a lehetőségei a vakok számára. Sokaknak bizonyára megterhelő a 23 000 Ft, mégis arra biztatom minden sorstársamat, értelmiségi és nem-értelmiségi foglalkozását, aki teheti és fantáziát lát benne, ne sajnálja az áldozatot — ha másként nem, OTP segítségével — e hasznosnak és érdekesnek ígérkező gépnek a megvásárlására.

Immár több vakügyi intézményünk rendelkezik Braille-lab számítógéppel, de igazán otthon, „kettesben” érdemes vele dolgozni.

A számítógéppel a Basic programozási nyelv segítségével tarthatjuk a kapcsolatot. A szövetség budapesti székházában indult Basic tanfolyam, és kellő számú érdeklődő esetén újból és többször lebonyolítanak hasonló kurzusokat. Basic oktatást az ország sok városában szerveznek (a TIT, a művelődési házak, az iskolák, a könyvtárak, a grnk-k). Basic tankönyv rendszeresen kapható a könyvesboltokban. A Basic nyelv alapjainak ismertetését, a Homelab, valamint a Braille-lab útmutatóját kazettára ol-

vasták a szövetség stúdiójában, és hamarosan kézbevehetjük a Braille-lab ismertetésének pontírású változatát is.

Örömmel kell fogadni, hogy vannak olyan hazai szakemberek, mint Arató András és Lukács József, akik a számítógépet a vakok szolgálatába tudják állítani, ezzel a társadalom egészébe történő integrációjuknak új távlatait nyitják meg. A szövetség vezetése érdeklődéssel várja az alkotók tevékenységét a vakügyi segédeszközellátás technikai bázisának kiszélesítése érdekében. Ez egy felemelő, de kétségtelenül új

gond a szövetségnek, ily módon felmerühetnek félreértések és tisztázatlan kérdések, de közös jószándékkal és felelősségérzéssel bizonyára sikerül létrehozni az egyetértést, aminek következtében mind a vezetők, mind az alkotók és készítőik jól járnak — anyagilag és erkölcsileg egyaránt.

Befejezésül közlöm Lukács József mérnök címét, akinél a Braille-lab számítógépet meg lehet rendelni.

Lukács József, Budapest, Szakasits Árpád u. 42/B. V. em. 32.

Dr. Hohl József

”Új világítótorony”

Az angliai Vakok Királyi Nemzeti Intézete által kiadott másfélútcatnyi folyóirat egyike a New Beacon. A 70. évfolyamában járó, az általunk megszokottnál nagyobb formátumú, 112 oldalas pontírású magazin — ez a mi szabványunkban 142 oldal lenne — mindennel foglalkozik, ami a vakembert érdekelheti.

Márciusi számában az első cikket egy gyengénlátó mozgástréner írta. Húsz éve, az első ilyen tanfolyamon szerezte szakképzettségét; azóta fél-ezernél több, felnőttkorban megvakult személyt oktatott a közlekedésre, de ma be sem kerülhetne a tanfolyamra, mert csak kifogástalan látású, gépkocsit vezető személyeket alkalmaznak. Egyesek aggódnak a tanulók testi épségéért, ha az oktató látása sem tökéletes, de a cikk írója mindenféle na-

gyító, látásjavító segédeszköz használata révén eddig minden balesetet elkerült. Rehabilitációs központban dolgozik, ahonnan — a gépkocsik jobb kihasználtsága érdekében — egy másik tréner szállítja őt s a tanítványokat a terepre. A rehabilitációs munkában legfontosabbnak az oktató és a tanuló közötti emberi kapcsolatot tartja: a tanulók szívesebben fogadják el azt, aki hasonló cipőben jár.

„1985 október végén a fejlett országokból a pontírást előállító, kutató és a berendezéseket gyártó központok 180 képviselője találkozott a svájci Winterthurban az ötödik Nemzetközi Számítógépes Braille-műhely keretében — a legnagyobb gyülekezet a műhely 1973-as alapítása óta” — írja az Egyesült Királyság Braille Főhatóságának titkára vázlatos

beszámolójában. Ez alkalommal mindenki a microcomputerrel foglalkozott, pedig öt évvel ezelőtt ez még csak spekuláció tárgya volt. Az előadások és dolgozatok négy témakörbe csoportosíthatók: az előállító rendszerek ismertetése; eszközfejlesztés; átírási technika és ennek elemzése; információfilozófia. Megtudtam, hogy Angliában a kottairást kisszámítógép végzi, hogy Belgiumban fotókópiás sokszorosítási eljárást dolgoztak ki, a németek pedig egy cinklemezes elektromechanikus újítást vezettek be. Az NSZK-ban, az USA-ban és Svédországban folyik a legintenzívebb, legköltségesebb kutatás a képernyőszövegek tapinthatóvá tételére. Olcsóbb és jobb pontírógépek születnek egyedi és sokszorosítási célra. Jobbnál jobb átíróprogramokat dolgoznak ki európai, afrikai, ázsiai nyelvekre, szükség szerint teljes- vagy rövidírásra, de gondot okoz a matematika átírása. Az egyik módszer szerint először sorosan felbontva írják le az anyagot, és ezt teszik át Braille-be. A németeknél nő a 8-pontos rendszer jelentősége (mely elvileg 255 jel megalkotására alkalmas), amelyet a japánok is alkalmaznak, akiknek a nyelvében sok jelre lenne szükség, de ők a két pluszpontot felül helyezik el.

Tovább lapozva a folyóirat segédszerkesztője amerikai útjáról szóló beszámolójának húszoldalas részletét olvastam. Leírja, milyen harcot folytat az ottani szervezet a légi társaságokkal, melyek a vak utasokkal szemben különféle bosz-

szantó, megkülönböztető rendszabályokat alkalmaznak. Elmeséli körutazását Kansas Cityben, az 1,3 milliós metropolisban, ahol a Kansas és a Missouri találkozik. Sokan és sokszor leírták, mily nagyok a méretek Amerikában a zsúfolt európai városokhoz szokott embernek. Ebben a gondosan tervezett városban a sokszáz kilométernyi autópálya igen gyors közlekedést tesz lehetővé, a távolságokat „autópályperc”-ben fejezik ki. De vajon — kérdezi az újságíró — hogy közlekedik az, aki nem vezet autót? A válasz: nehezen. Van ugyan buszhálózat és a taxi nem drága. Az írást többoldalas cím- és telefonszámjegyzék zárja a Kansas Citybe készülő turisták kedvéért.

Egy rövid méltató visszaemlékezés után egy érdekes rovat következik a nálunk nem túl népszerű rövidhullámú rádiózás híveinek (nem amatőröknek). Ebben igen sok használható adat, részletes és szakszerű készülékismertetés található. (Nyelvtudással rendelkezők számára ennél pompásabb hobbyt el sem lehet képzelni.)

A „Honi Hírek”-ből megtudtam, hogy „Joaquin Rodrigot, a legnagyobb élő spanyol zeneszerzőt kéthetes hangversenysorozattal tisztelték meg a Royal Festival Hallban”. Úgy tartják, hogy a hároméves kora óta vak szerző, akinek „Concierto de Aranjuez” c. gitárversenye nálunk is sláger, az egyetlen, aki a teljes zenekari partitúrát először pontírásban írja le és úgy diktálja át egy

másolónak. A fesztiválra eljött a 85 éves szerző is családjával.

A „Röviden” c. rovatban közlik, hogy természetjáró ösvényt alakítottak ki vakok részére egy vidéki parkban. A 2,5 km hosszú útvonalon burkolati változások, valamint domború térkép és egy kazettán rögzített szöveg segíti a kirándulót. — Ugyancsak kazettán kérhetik az érdeklődő látássérült részvényesek a British Telecom (a brit telefontársaság) mérlegbeszámolóját. Ennél a cégnél egy külön osztály igen hatékonyan törődik a különféle fogyatékosokkal: a nagyothallók többféle erősítőt, illesztőelemet kaphatnak a nagyothalló készülékekhez, gondot fordítottak arra, hogy az új telefonfülkékbe tolokocsival is be lehessen menni, stb. — Itt olvastam azt is, hogy a Texas Instruments TI66 számológépéhez megfelelő programmal beszéd szintetizátort illesztettek. Az eredeti tudományos kalkulátornál mindössze háromszor nagyobb, 420 g súlyú készülék ára 195 Font. — Az autósszövetség füzeté több száz szállodát és vendéglőt sorol fel, melyek ilyen vagy olyan oknál fogva különösen kedvezőek fogyatékos emberek számára. — A londoni Közlekedési Múzeumban a tárlatvezető-kazettához adott kismagnót két fülhallgatóval egyszerre hallgathatja a látogató és kísérője, így összehangolhatók a magyarázatok. — Ma már 12 európai országban ingyen utazhat a látássérült kísérője a vonaton és

bizonyos kompjártokon. Az utazni kívánó a jegyét saját hazájában megveheti és kap mellé egy szabadjegyet ugyanarra az útvonalra.

A „Közlemények” rovat is érdekes. Megtudtam például, hogy az Európában már meghonosodott tandemkerékpározást szeretnék terjeszteni, versenyeken akarnak részt venni. Ismerteti a rovat az úszó és evezősklub eseménynaptárát, a modellezők és korongosok, valamint a művészetek klubjának felhívását, a vitorlázó tanfolyam ajánlatát; közlik a telefonkezelők konferenciájának időpontját, valamint a legkülönbözőbb szervezetek felhívását tagjaikhoz és az érdeklődőkhöz, egyebek között a Gemma nevű baráti társaságát, mely a leszbikus szerelem látássérült híveit szólítja augusztusra Londoba.

Úgy tűnik, a munkanélküliség ellenére szükség van vakjóléti dolgozókra, mert a „Hirdetések” között 7 állásajánlatot találtam, általában 6000 és 10 000 Font közötti évi fizetéssel a képzettség és tapasztalat függvényében. Végül találtam valamit a kínálatban, amit én is nagyon szeretnék: egy írógép — kisszámítógép — braille-nyomtató rendszert, mellyel a pontírás ismerete nélkül bármely gépiró kiváló teljes- vagy rövidírást Braillet állíthat elő...

*A folyóiratot élvezettel átolvasta:
Görgényi Miklós.
Pécs, 1986. április 22.*

Halló egészség

GONDOLATOK A TELEFON- KEZELŐK EGÉSZSÉGVÉDELMEÉRŐL

Tisztelt Olvasó!

A most következő cikkhez az ötletet egy sok éve telefonközpontban dolgozó sorstársamtól kaptam. Az sem titok, hogy a cikk címét is ő ajánlotta, ami úgy érzem igen találó. Az emberre munkavégzés során az általa végzett munka bizonyos hatást gyakorol. Szándékosan fogalmaztam így, ugyanis használhattam volna az egészségkárosítás fogalmát is, de nem szeretném, ha bárki félreértene cikkem mondanivalóját. A most következő sorokban nem kívánom azt állítani, hogy a telefonkezelői munka komoly mértékben károsítja az egészséget, hiszen ez nincs is így, de bizonyos hatásokkal, egyértelműen számolnunk kell és ezeket figyelembe kell vennünk a dolgozó egészségvédelme érdekében. A könnyebb érthetőség kedvéért a megszokott formától kissé eltérve, csoportosítva írok az egyes szervezetre gyakorolt hatásokról és az általuk okozott károsodások megelőzésének lehetőségeiről.

Csontrendszer, izomrendszer

A telefonkezelés gyakran mondják, könnyű ülőmunka. Valóban, épp ez jelenti az egyik legfőbb gondot, ugyanis a telefonkezelő, aki napi 8—9 órai munkaidőben legalább 80%-ban egyhelyben ül. Ebből

következően bizonyos izomcsoportok hosszú időn át feszesek maradnak, mások épp ellenkezőleg a mozgás hiányában intenzíven elernyednek. A félig ülő testhelyzet a csigolyák közötti porckorongokat is igénybe veszi, nem véletlen, hogy a több éven át dolgozó központosok körében sok a kopásos gerincmegbetegedés. Különösen a nyaki és az ágyéki csigolyák területén gyakori ez a gond. Külön felhívnam a figyelmet a könyökizületekre. A kezelő nemegyszer a kézibeszélő tartása során könyökére támaszkodva helyezi el a kezét az asztalon, ami sok éven át a könyökizület kisebb-nagyobb fájdalmasságát válthatja ki. Az említett panaszok megelőzésére csupán egyetlen lehetőség van: a sokszor csekély szabadidő sok mozgással történő eltöltése. Ebben szövetségünk Wesselényi Miklós Sportköre segítséget tud nyújtani. Külön szeretném felhívni a figyelmet a jóga gyakorlatokra, amelyek igen eredményes izomlazítást idéznek elő.

Légzőrendszer

A telefonközpont általában egy-két, esetleg három vagy négy helyiségből álló többnyire zárt tér, amelyben a kezelő egész napját eltölti. Alapvető kérdés a helyiségek szellőztethetőségének megoldása. Sajnos magam is tudok olyan köz-

pontokról, ahol nemcsak a szellőtetés nincs megoldva, de a falak vizesek, emiatt a levegő állandóan nedves. Ez a légzőmódszert ingerli, megteremtheti feltételét a súlyosabb hörgőbetegségek kialakulásának. A tüdő szellőtetésének biztosítására a munka közben néhány percig elvégezhető légzőgyakorlatok megfelelőek. Külön szeretnék szólni a dohányzásról. Mivel a kezelő zárt helyen dolgozik, a dohányfüst súlyosabb mértékben károsítja szervezetét, mint azoknak a kollégáknak, akik munkaterületükről gyakran mozdulnak el az intézmény területeire. Emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a nikotin nehezíti az agy koncentráció képességét, amire pedig a kezelőnek igen nagy szüksége van.

Szív és a keringési rendszer

Az ülőfoglalkozások értelemszerűen fizikailag sem a szívet, sem a vérkeringést nem terhelik meg. Ám az állandó ülés következtében a lábokban és a hasban található vénákban a vér rövidebb-hosszabb ideig pang, ennek következtében kialakulhat visszértágulat, lábdagadás. Ehhez hozzásegíthet az ülőmunka következtében kisebb-nagyobb mértékű elhízás. Az ilyen típusú panaszok megelőzésére csak úgy van mód, ha a telefonos szabad idejében sokat mozog, sportol, bár be kell látni, hogy a látássérültek sportolási lehetőségei behatároltak.

Emésztési rendszer

A kezelők nemegyszer panaszkodnak gyomorbántalmakról, puffadásról, különféle emésztési zavarokról és talán a legfőbb panasz az ülőmunkát végző embereknél a székrekedés. A sok mozgás ezeken a panaszokon valamennyit tud csökkenteni, de emellett alapvető kérdés a táplálkozás milyensége. Fontos szabály, hogy reggeli nélkül senki ne kezdjen dolgozni. Legyen meg a napi háromszori főétkezés, ebből egy étkezésen történjen melegétel fogyasztása is. A telefonkezelőknél nagy hiba, ha a munkavégzésük alatt esznek. Ilyenkor a forgalomtól függően az étkezés olykor egy óráig is elhúzódhat, az étel kihűl, a zsíros húsok hidegen fogyasztva önmagukban is gyomorpanaszokat válthatnak ki. Az ebédszünet minden dolgozónak jár, ez minden vállalatnál, intézménynél keresztülvihető. Természetesen ezt úgy kell megoldani, hogy az ebédszünet idejére az adott ügyeleti rendszer megfelelően működjék, hiszen nincs annál bosszantóbb, amikor a jól ismert telefonszámon a kezelő helyett a porta vagy egyéb ügyeleti szoba jelentkezik és természetesen sok esetben nem tud kapcsolni. Ennek egyértelműen a műszaki és személyi feltételeit is biztosítani kell. A puffadásos, székrekedéses panaszokon sokat tud segíteni a rendszeresen fogyasztott étkezési búzakorpa vagy búzacsíra. Itt szeretném felhívni a figyelmet az aranyérre. Ha ez kialakul, esetleg gyulladással állapotba kerül,

néha vérezget is, ilyen esetben akár még táppénzes állományra is szükség lehet az állapot rendezése érdekében. A székrekedést sokszor elősegíti a székelési inger akaratlagos elnyomása is, (nagy forgalom, nem tud elmenni a mellékhelyiségbe) ez bizonyos idő után akár görcsös bélpanaszokat is kiválthat. Még egyszer szeretnék visszatérni az elhízás kérdéséhez. Mivel a kezelő egész nap ül, így kevés energiát fogyaszt szervezet, ezért a bevitt energiának is kismértékűnek kell lennie. Kívánatos lenne a kalóriaszegény és rost-dús táplálkozás elterjedése.

Érzékszervek

Elsőként furcsán hat, mégis a szemről írok. Ugyanis sok kezelőnk szerencsére rendelkezik még kisebb-nagyobb mértékű látásmaradvánnyal. Nagyon sok esetben az alapbetegségből következően ez a látásmaradvány csak úgy tartható meg, ha az illető használja a szemét. Természetesen ez alól kivétel is van. Ezzel sok kezelő él is, sőt a munkája során látásmaradványa még segíti is őt. Ahhoz viszont, hogy ezt maximálisan ki tudja használni, meg kell teremteni a világítás és a fényvisszaverődés alkalmazhatósági feltételeit. A fénycsó telefonközpontok megvilágítására nem alkalmas. Célszerű kisebb-nagyobb célvilágító lámpák elhelyezése, amelyeknek fényerősségét és a fényirányíthatóságát a kezelő tudja szabályozni.

A kezelőt talán a legnagyobb mértékű károsodás a hallásban éri. Nemegyszer a gyak-

rabban használt fül tompa-hallóvá válik. Erről sajnos elsősorban nem a kezelő munkáltatója tehet, hanem távbeszélőhálózatunk minősége következtében a telefonon beérkező hang koránt sem mondható halláskímélőnek, sőt éppen ellenkezőleg bizonyos esetekben hallásromboló hatásokkal kell számolni. Ezen a helyzeten gyökeresen csak a távbeszélőhálózat minőségének javulása fog változtatni, de szeretném külön felhívni a figyelmet, hogy az alközpontok karbantartása során erre külön oda kell figyelni, pl. megfelelő minőségű kézibeszélők úgynevezett csillapításgátlók, stb. Éppen a halláskárosodás figyelemmel kísérése érdekében 15—20 éven át kezelőknél nem árt évente egyszer hallásvizsgálatot végezni. Ez a kérdés a mi esetünkben nagy fontosságú, hiszen a vak ember épp hallása segítségével próbálja kompenzálni a látáshiányát.

Külön szólni szeretnék a bőréről. A kezelő munkája során igen sokszor használja a készülékek tárcsáját. A tárcsázás a mechanikus hatásával a körömágy bőrének kirepedéséhez vezethet. Ennek megelőzésére a bőrápoló kenőcsök használata nyújthat segítséget. Javíthatna ezen a helyzeten, ha a kezelőkészülékek billentyűs telefonok lennének. Ez még a munkát is gyorsítaná, vállalati költségben számítva ezek ára gyakorlatilag jelentéktelennek mondható.

Idegrendszer

Egyértelműen le kell szögezni, a telefonkezelői munka az

idegrendszert komolyan igénybevevő szellemi munka. Az állandó több irányba történő figyelés, információk rövidebb-hosszabb ideig való fejben tartása a kezelő idegrendszerét a munkaidő igen alaposan kifárasztja. Sokan panaszkodnak, hogy délutánra szinte zúg a fejük, fejfájás gyötri őket. Ehhez nem egyszer hosszabb idő után alvászavar is társulhat, ami még a szabadidőben a jól megérdemelt pihenést is megnehezíti. A munka által okozott idegrendszeri feszültségek nemegyszer okoznak szívpanaszokat, de gyomorfekély kialakulásához is vezethetnek. A feszültségek csökkentésére igen nagy forgalmú központok esetében úgynevezett munkaközbeni pihenő időket kell biztosítani. Ahol erre nincs mód ott viszont a kezelőnek kell törekednie arra, hogy munka után mozgással, szabad levegőn próbálja eltölteni kevés szabad ideje egy részét. A rendszeres nyugtatószedés mindenképpen káros, célszerű a személyiség, az idegrendszer hozzáédzése az adott terheléshez. Természetesen a telefonkezelő nyugalma érdekében a munkahely is sokat tud tenni. Nemegyszer a központokat a vállalat különböző műhelyei mellett helyezik el. Így a zajhatás egyértelműen nehezíti a kezelő munkáját. Máskor a telefonközpont átjáróházra hasonlít. Így természetesen nyugodtan nem lehet dolgozni. A telefonkezelő terhelése csökkenthető azzal is, ha a munkája során az átmenő forgalom továbbítását kell csak biztosítani és nem kell különböző munkahelyi egységekbe,

irodádba a dolgozók által megkérésre történő budapesti vagy vidéki tárcsázással hívható telefonszámokat bekapcsolni. Nem szabad elfelejteni, hogy a telefonkezelő nem póttitkárnő. Furcsa, de némely helyen még a távhívással lebonyolítható forgalom számlára gyakorolt hatását is a telefonkezelőn kérik számon. Egyébként igen célszerűtlen, forgalomszabályozási szempontból pedig kifejezetten rossz, hogy egyes vállalatok mellékállomásaik tulajdonosi ellenőrzése helyett vagy ezeket vagy egész telefonközpontjukat kikapcsoltatják a távhívási rendszerből.

A telefonkezelő, mint munkatárs

Végezetül hagy szóljak egy érdekes, szinte speciális problémáról. A látássérült telefonkezelő minden reggel besétál munkahelyére, a munkatársak olykor megfogják, bekísérik, kedvesen üdvözlők. Ő is mindenkit telefonon keresztül ismer, ha jól dolgozik, kedves a munkatársakkal és a hívófelekkel, akkor általában szeretnek, tiszteletnek örvend. Ám egyedül van, hiszen munkája erre kényszeríti. Sokszor nagyon helytelenül, mint ahogy erre már utaltam, ebédjét is a telefonközpontban fogyasztja el. Nem megy le a vállalati étterembe, hiszen ez nehéz, esetleg segítségre szorulna, de mivel igazán senkihez nem tartozik, csupán emberi jószántából fogja meg valamelyik munkatársa és többnyire üres asztalhoz ültetik le, melléje nem ül senki. Kollégái általában együtt

ebédelnék, hiszen ő igazán a szó hétköznapi értelmében, — gyakorlatiasan fogalmazva — senkinek nem közvetlen kollegája. Bizonyos helyeken még az is előfordul, hogy a kezelőt a vállalati ünnepekre is elfelejtik meghívni, néha azzal az indokkal, hogy a telefonközpont nem maradhat egyedül. Olykor központosok elmesélik azt is, hogy látássérülésük miatt mozgásuk, magatartásuk eltér a jól látható emberektől, akik ezt észelve félrehúzódnak tőlük, kissé néha úgy érzik mintha elkülönítenék őket. Különösen észrevehető ez olyan vállalati kisebb csoportú összejöveteleken, ahol csak egy-egy kisközösség vesz részt, néha ugyan meghívják a telefonközpontost is, hiszen munkaügyileg ahhoz az osztályhoz tartozik, de mégis nem egyszer egy-egy pohár borral a kezében egyedül üldögél sűr-

gő-forgó munkatársai között. Kellemetlen ez a helyzet mindenki számára, emberséggel, megfelelő tapintattal a rosszul látó munkatárs befogadása is megvalósítható.

Ez az integráció legalább olyan fontos kérdés, mint a munkalehetőség megteremtése.

Kedves Olvasó!

A cikk elolvasása után észrevették, hogy nem törekedtem teljességre. Inkább gondolatébresztőnek szántam írásomat. Sajnos az egészségügyi rovatban megjelenő cikkek kapcsán igen ritkán kapok hozzászólásokat, leveleket a tagtársaktól. Remélem ez a cikk ebből a szempontból is kivételt fog jelenteni.

Várom bíráló és tapasztalataik alapján javaslatokat adó leveleiket, hogy a témát tovább folytathassam.

a fizsnél. Pedig itt a gisz a legmagasabb, de mégis a fizs felé törekszik a zene. Kezdjük újra!

András megint játszik. Barna Zoltán odalép hozzá, igazít a gyerek kezén, „nem jó a tartás”, mondja, s visszaül a helyére.

Mintha látná, mit csinál a gyerek. Pedig hallja csak. Barna Zoltán zongoratanár ugyanis vak.

Hetekig csak figyeltem, amint belép a tanáriba, s szinte teljes biztonsággal megy a fogaşhoz, a székéhez, a szekrényhez. Figyeltem kollegáit, akik mindig szeretettel üdvözölték, ha kellett, segítették, barátságosan tárgyaltak, évődtek vele, de sosem éreztem ki a hangjukból, hogy „szegény”...

Többször láttam az utcán is. valaki, aztán egyedül indult a többsaroknyi, majdnem kilométeres útnak. Megfigyeltem az iskola folyosóin, amint bot nélkül, hajszál pontosan fordult el a kanyarokban, s szinte élvezettel néztem, amint kis Braille írógépén kopogtatta a domború pontokat, a feljegyezni valókat.

Nem akartam abba a hibába esni, hogy pusztán érdekességet lássak más tragédiájában, hogy csupán azért írjak róla, mert más (ha ugyan valójában más), mint mi, akik látunk. Nem a vak zongoratanárról akartam írni, hanem a zongoratanárról, aki történetesen nem lát. Ezért kérdeztem meg kollegáit, s érdeklődtem róla Szentmáry Kálmántól, a zeneiskola igazgatójától.

— Kiváló tanár, huszonöt éve ismerem — mondta az

A „Köznevelés” című oktatáspolitikai hetilap rendszeres olvasójaként örömmel fedeztem fel az „Egy nagyszerű ember” című cikket Speidl Zoltán tollából. A cikk Barna Zoltán zenetanárt, a Vakok Világa című folyóirat felelős szerkesztőjét mutatja be. Úgy gondolom, a cikk számot tart olvasóink érdeklődésére; személye, munkássága ritkán kerül reflektorfénybe.

Daru Gerőné

Egy nagyszerű ember

Bemutatjuk Barna Zoltán zenetanárt

alól a muzsika. Rövid a mű, mondhatnám kurta, mint az az András nevű kis ember, aki zongorázni tanul a IX. kerületi állami zeneiskolában.

Elszáll az utolsó hang, s a tanár magyarázni kezd.

— Elsőre nem is rossz. De figyelj csak! — És maga ül a zongorához. Játsszik, meg-megáll, s a zenéről beszél. — Ez vidám kellemes muzsika... Hol érzed a tetőpontját? Úgy van,

— Mondd el a leckét, András! Kezdjük Mozarttal! De várj egy pillanatig! A széked nem jó, mozog a lába.

Barna Zoltán igazít a széken, András, pedig játszani kezd. Kicsit bizonytalankodva, dőcögve csendül fel a billentyűk

igazgató. — Olyan dolgokra is képes, amilyenekkel kevesen dicsekedhetnek. Egy példa erre: amikor az oktatási törvény készült, felkértek, hogy véleményezzük, s én Barna Zoltánt is megbíztam, hogy segítsen ebben. Talán három napja volt a felkészülésre, s csak tisztelni tudtam, amikor véleményét kifejtette. Többek között azért, mert tökéletesen tisztában volt a tervezet előzményeivel, mert olyan félmondatokra is felfigyelt a tervezetben, amelyek fölött legtöbbször átsiklott.

Elmondták róla, hogy rádiót javít, csillárt szerel, hogy a karácsonyi bevásárlást egyedül intézte, mert a felesége beteg volt, hogy a Vakok és Gyengénlátók Szövetségének alelnöke, s lapjuknak, a Vakok Világának szerkesztője.

Mit tagadjam, félve kérdeztem tőle, hogy leülhetnénk-e beszélgetni. Féltem, hogy állapotának tulajdonítja az érdeklődést, s gátolt az a furcsa érzés is, ami a vakokkal szemben elfogja a látót: a majdnem büntudat, mintha felelős lennének a másik ember szemérvilágáért.

— Szívesen látom nálunk, kedves kollega — mondta, amikor előadtam kérésem, s bennem egycsapásra megszűnt a feszültség.

Bécsi út 92. Régi körfolyós bérház. Itt a IV. emeleten lakik Barna Zoltán. A lakásban hallatlan rend, öblös fotelok, barna bútorok, a falon képek, kerámiák. Tömött könyvespolcok. Melegség, az otthon levegője tölti ki a falakat.

— Boldog embernek tartom magam. Sosincs egy perc szabad időm — kezdi a beszélgetést, amíg a termoszból töltött kávéét kortyolgatjuk. — Ha itthon vagyok, készülök vagy barkácsolok. De keveset vagyok itthon, hiszen reggel nyolckor általában már a szerkesztőségben dolgozom, délután tanítok. Nagyon szeretem a barkácsolást, értek a rádióhoz is, a kapcsolási rajzok a fejemben vannak, szépen forrasztok, csak az a baj, hogy ezekhez az integrált áramkörökhez már milliméteres pontossággal kell forrasztani, s ez nekem nem megy. Ha valamilyen megakadok, a fiam segít... Ő egyébként élelmiszeripari mérnök. — A mennyezetre mutat: — Azt a csillárt szereltem fel nemrég.

Kimegyünk a hajdani személyzeti szobába, ahol szabályszerű kis műhelyt látok, szerkesztőasztalokat, közzérűgépeket, a satuba fogott munkadarabbal. A polcokon dobozok.

— Ebben például csavarok vannak — emeli le az egyik dobozt. Kinyitja, mintegy bizonyítva, hogy nem tévedett.

— A rend, hogy minden a helyén legyen, számomra létkérdés — mondja már ismét a szobában. — A rend nekem biztonságot ad. — Latin mondást idéz: Tartsd meg a rendet, s a rend is megtart téged.

Témát vált.

— Sok képességet lehet kifejleszteni, persze csak azt, amely legalább csírájában az emberben rejtezik. És szeretnék egy tévhitet eloszlatni, mert aki nem lát, vagy gyengén lát csak, annak nem feltét-

lenül jó a füle... Én fiatalkoromban elég jól láttam, harmadik elemista koromig olvastam is, és 17—18 éves koromban még körbekarikáztam barátaimmal a Balatont. A mozgás mindig hozzátartozott az életemhez, s ennek köszönhetem, hogy noha 56 éves leszek ma is kettessel veszem a lépcsőket ide a negyedikre. Van egy kis kertünk, s amikor építkezünk, ötvenkilós cementes zsákokat cipeltem.

Tűnődik. Néhány másodpercig csak az ingaóra ketyegése hallik.

— Az embernek — kezdi újra — nagyon a talpán kell lennie, hogy kivédjen sok mindent, s néha bizony el kell tűrnie egy kis megaláztatást is. Fontos, hogy tisztában legyünk önmagunkkal, korlátainkkal. Nem győzöm a szövetségben ostromozni a sorstársakat, akik elutasítják a segítséget, mert azt hiszik, hogy elfogadása lealázó számukra. Mert ne ott legyen senki sem ép, ahol nem tud! Tudásban, emberségben egyenlők lehetünk, az utcán viszont kell a fehér bot, s kell a segítő kéz. Értelmesen kell élni. Itt van például az újság, a Vakok Világa. Ez az én édes gyermekem. Én vagyok az első vak újságíró Magyarországon. Stilizálok, hibákat javítok úgy, hogy mindent felolvasnak nekem. És nagyszerű érzés, amikor látom, hogy volt egy anyag, amiből én cikket csináltam, aminek nyelvezetéért Grétsy László és Lőrincze Lajos előtt is felelősséget vállalhatok, hiszen nekem is szerelmem a magyar nyelv.

A lelki erőmet apámtól örökölttem, s tőle származik a rend iránti vonzalmam, legyen az külső vagy belső rend. És sokat köszönhetek a feleségemnek, aki a Váci utcai gyakorlóiskolában kémia-biológiai szakos tanár. Nagyszerű képessége van a láttatásra, általa látom is a tájat vagy a múzeumi tárgyat. Minden nyáron utazunk, s neki köszönhetően szinte teljes lehet az élményem. Rengeteget olvas nekem, de olvasok én is, hiszen a szövetség könyvtárában 11 ezer Braille-írástól van, s 34 000 körüli a könyvkazetták száma. Így nemcsak a világirodalom legnagyobb alkotásai, hanem a mai magyar irodalom is nyomon követhető. Éjjel egyig is olvasni szoktam ennek a segítségével — mutat a fejhallgató magnetofonra.

Hogyan lettem zongoratanár? Amikor szüleim észrevették, hogy baj van a látásommal, elvittek a legjobb professzorokhoz. Ők megmondták ötvenéves koromra teljesen megvakulok. Tizenöt éve még úgy jártam az utcán, hogy a bot nálam volt, de nem mindig használtam. Ma már csak azt érzékelem az egyik szememmel, ha felgyújtják a lámpát... „Ha valaki nem lát, akkor van füle”, mondták, és én zongorázni kezdtem tanulni. Hogy valójában milyen is a fülem, természetesen csak később derült ki.

Privát tanárokhoz jártam, hiszen az én időmben még nem létezett az állami zeneiskolák hálózata. Kunka Gabriella tanárnőnél kezdtem, aki hatéves koromra mind a 26 hangnem-

mel megismerttetett... Zeneakadémiára kerültem: a felszabadulás után Antal István, Zempléni Kornél volt a mestermesterem. Zeneszerzést is tanultam Major Ervin és Szelényi István professzoroktól. A diplomát 1954-ben kaptam kézhez, s ekkor jött a nagy trauma: ellenérzés alakult ki a vakokkal szemben a zenepedagógiában. Minden évfolyamtársam állást kapott, csak én nem. Szabályszerűen az utcára kerültem. Aztán egy balettiskolában lettem zongorakísérő filléréért. Egy kis idő után ismét szerencsém lett, mert a balett-tanárnő megkérdezte, nincs-e kedvem zeneiskolát szervezni? Gondoltam semmit sem veszíthetek. Az első évben húsz, a következőben már nyolcvan növendékem volt; hamarosan szereztem tanárt hegedűre, gitárra, harmonikára. A Bartók Béla munkaközösségnek 1956-ra kétszáz tanítványa volt. 1957-ben már a Fővárosi Zeneiskolában tanítottam, mert a munkaközösségeket megszüntették. Azonnal a IX. kerületbe kerültem, s két év megszaki-tással azóta is itt tanítok.

Furcsa beszédhang szakítja félbe elbeszélését. A pontos időt mondja — németül. Egy pillanatra leállok a jegyzetelés-sel, nem perceg a toll. Megkérdezi:

— Érdeklék a segédeszközöim?

A szomszédos szobába kalauzol. Japán zsebszámológépet mutat, amely a végeredményt mesterséges hangon, németül közli. Előkerül az előbb hallott óra, a Braille-írógép. A zongorán

Franciaország domborított térképe hever.

— A földrajz a szenvedélyem.

Míg az eszközöket szemlélem, elmondja, hogy ír, olvas németül, s jelenleg egy magyar-német pontírásos szótáron is dolgozik.

— Most egy előadásra is készülök. A továbbképzésen a zongora szerkezetéről beszélök a kollégáknak, mert rájöttünk, hogy a zongoristák alig ismerik hangszerük fizikáját. Ez alól többnyire csak az igazán nagyok kivételek. Nem lehetnének olyan kiválóak, ha nem tudnák pontosan, mi és miért történik, amikor leütik a billentyűt, amikor pedáloznak.

Megkérdeztem, milyenek látja a zene és az ifjúság viszonyát.

— Beszéljünk csak a szóra-koztató zenéről, ami a legnagyobb tömeg ízlését befolyásolja. Ennek is az lenne a feladata, mint a komoly zenének, vagyis, hogy megmozgassa az ember képzeletét, hogy mondánivalót hordozzon, hogy építsen. Szerintem ez a zene, amit ma hallgatnak, jobbra nem alkalmas erre. Ez a zene lemondott arról a gazdag harmóniavilágról, amit a jazz meghonosított. S hiába lehetünk méltán büszkék a magyar zeneoktatásra, a zeneiskolákra, a csak Budapesten tanuló 17 ezer zeneiskolásra, ha még ez sem elegendő a tömegkommunikáció negatív hatásának ellensúlyozására. Kevés az aktív zenélés, kihalt szinte a házimuzsikálás, alig éneklünk, de még csak nem is füttyölünk.

Azt mondta, hogy egyet nem tud elviselni: a sajnálatot. „Adni kell, hogy ne sajnáljanak, hanem becsüljenek. De nem ez az elsődleges belső mozgatórugó. A legfontosabb a hajtóerő, hogy a munka, a művelődés gyönyörűséget okoz. És, mivel pedagógus vagyok, nagyon fontos, hogy a gyerek, a tanítvány nem szenvedhet hát-

rányt, mert én nem látok. Ezért is kell többletet adni.”

Milyen ember Barna Zoltán zongoratanár? Először azt feleltem: Pontosan olyan, mint mi. Nincs benne semmi különös. Ám végigfutván a róla elmondottakon, azt felelem inkább: nem olyan, mint mi. Olyan, mint az akarásban legtöbbszörünknek kellene lenni.

Speidl Zoltán

a jó meleg napocskától, akkor megveresedik. Érted, kislányom?

— Nem, nem értem, édesapám!

— Na várj, mindjárt megmagyarázom a te nyelveden. Így már biztos megérted: Na figyelj: ez a veresszilva azért kék, mert még zöd. Érted?

— Értem, édesapám... És mikor jön haza édesanyám?

— Jaj de sokat birsz karattyolni, kedves. Majd hazajön nemsokára.

— Hű de jó lesz! — tapsol a gyerek örömeiben.

A kert, a zöld kerítéses elsőudvar, a falu, a határ olyan most, mintha mindjárt kiáltana a mérhetetlen boldogságtól. Talán a dongók, az ébredő bogár-bábuk, a szárnyait próbálgató pillangók, a szőlőlugas indái is kiáltanak? Csak mi nem halljuk? Mint ahogy ők sem hallják a kis szöszkét, aki a kert végébe szalad, ott megállapodik a Veresék kerítésénél a bodzabokor tövében és ütemesen kiabál a kémény felé: Gólya-gólya vaslapát — Hozzál nekem kisbabát!

Az utcán porfelhő száll az égnek, nyomában motorbúgás, ami éppen a kiskapunál elhallgat. Zsuppos János kezében megáll az ásó. Igen, ő az. A lélegzete is eláll. Ugrik a bodzabokorhoz, ölbekapja a kis szöszkét és szalad vele. A kiskapu kinyílik, megjelenik benne egy sápadtarcú asszony, karján pólyával, mögötte két egyenruhás mentős.

— Virágszálam, hát megjöttél? — borul az asszony nyakába a férfi, majd szégyenkezve mosolyog a mentőautó felé.

DÉNES GÉZA

Megjöttek a golyák

(Írtam Balmazújvároson, amikor Veres Péter író kertszomszédja voltam)

A Veresék háza kéményére golya készül leszállani. Lóbál néhányat a szárnyával, s valószínűleg ráugrik a tavalyi fészекre. Ide-odakap, innen gally-, meg szalmacsomót húz ki, s rakja oda, ahol ritkás a fészек alja, oldala. A Veresék portája mögött, Zsupposék udvarán virágba borult barackfa mosolyog a felhőtlen égre. A fán méhek zümmögnek. Egyegy szirmon négy-öt is tokolodik, hogy bedughassa csápját a szép sárga virágporthoz. Szemben, a tornác széltől védett oldalán is megelevenedtek a legyek, bogarak, dongók. A tornác mellett végig a szőlőlugas indái nyújtogatják nyakukat a jó meleg égi kályha felé. Itt kezdődik a kert: jó nyílásnyi, téglalakban húzódik le egészen a Veresék kerítéséig. A kertben felgyűrt ingujjú csupa-izom fiatal férfi hajladozik, fűgén tapossa ásóját. Jó föld

van alatta, csak kicsit szikkadt. Néha ásójára támaszkodik, megtörli homlokát. Kevés esőt kapott ez a jó föld ősszel, nehezen hasítja az éles ásó. Zsuppos János az ő tisztességes neve. Övé a kis tornácos házzal együtt a barackfás udvar, a lugas, a kert, meg a mellette játszadózó alig ötéves, pufókarcú kis szöszke lányka, aki a frissen ásott földből csigákat, bábukat, apró köveket szed egycsomóba. Azért is jó arra az ásóra támaszkodni, mert könnyebb úgy válaszolni a gyerek kérdéseire:

— Édesapám! Mért vitte el édesanyámat az a két csúnya bácsi a fehér autóval?

— Jót akarnak, kislányom! Meggyógyítják!

— Édesapám! Melyik itten a veresszilvafa?

— Ez ni! Itten melletted. Az éppen veresszilva.

— Dehát édesapám, ez nem veres, ez kék!

— Persze még kék, mert még nem érett, majd megérik

— Édesanyám, hát megjöttél? — szalad a kis szöszeke is anyjához, boldogan kapaszkodik a szoknyába, de inkább a két mentős bácsitól való félelmében.

— Hát oszt, mi lett? — kérdi a férfi kíváncsi türelmetlenséggel.

— Fiú! — mondja az asszonyka férje szemébe nézve, azzal a halk, visszafojtott hangjával, amit csak akkor használ, ha a másíknak örömet akar szerezni. A férfinék fel is csillan a szeme, de csak egy pillanatra. Mert a férfiember az olyan alkotmány, hogy amint bánatát is elrejti, örömet se mutogatja, különösen nem két ilyen egyenruhás mentős előtt. Esetleg a kocsmában, ott nem szégyen, ott vagy azért iszik az ember mert bánata van, vagy azért mert öröme van. Kezet is ráz a két egyenruhással nagy igyekezettel, amikor azok elköszönnek, s elporzanak a fehér autóval, hogy aztán megkönnyebbülten átkarolhassa az asszonya rég ölelt darázs derekát, a kis szöszeke is kézenfogja, s megindul velük az utcai tisztaszobába. Hát milyen is a szeme, szája, kire hasonlít az a gyerek? Nemsokára a diványon rugdossa az eget a kis vörös élet. Ahogy megszabadult ruhadarabjaitól, ráncos kis kezével megragadja az egyik rózsaszínű lábát, s dugná a szájába.

— Most mán magam is látom, hogy fiú! — S az apának a szíve majd kiugrik helyéből a büszkeségtől. A kis szöszeke is megszólal:

— Édesanyám, ugy-e most

mán nekem is van kistestvérem, akivel játszhatok?

Az asszonyka összecsapja a kezét:

— Jaj, hogy én téged eddig észre se vetelek a nagy örömben, kis Zsuzsikám. Pedig sookat gondoltam rád ott a debreceni szülőotthonban. Gyere ide anyádhoz, lelkem szerelmes magzatja! — Azzal magához szorítja, hogy a gyerek szinte nyög belé. — Hogyne játszhatnál a kistestvéreddel, hiszen a tiéd is! Érted? A tiéd! Majd csicsikálgathatod a nyáron, a szőlőlugas alatt.

Itt féktelen zsvivaj szűrődik be az utcáról: — Gólya-gólya vaslapát — Hozzál nekem kisbabát! — A kis szöszeke kiszabadítja magát anyja karjaiból. Legalább két utca gyerekei ott ugrándoznak, kiabálnak a kiskapu előtt, az ő kéményükre mutogatva. Mert most már az ő kéményükön rendezgeti fészket egy gólya. A kis szöszeke büszkén kihúzza magát:

— Nékünk mán hozott a gólya egy igazi alvósbabát, olyat, amelyik sír is, meg a lábával úgy fog mint a kezével. Az enyém, és játszhatok véle a lugas alatt. Ha nem hiszitek. gyertek, nézzétek meg!

S a gyereksereg utánatódul az utcai tisztaszobába.

A kéményen a gólya most hátára fekteti hosszú, piros csőrét és hangos kepelésbe kezd. Fent az égen, a kémény fölött gólya kering kiterített szárnyakkal. Lustán, csendesen írja a köröket. A kepelésre mind lejjebb ereszkedik, majd néhány szárnycsapással párja mellett terem a kéményen.

Nemsokára valahány gyermekes ház van a Kadarcs utcában, mindnek kivágódik a kiskapuja és sivitó gyermekhang viszi haza a hírt:

— Édesanyám! Édesapám! Zsupposékhoz most mán tényleg megjöttek a golyák!

Fekete szemüveg – fehér bot

Már elmúlt hatvan éves, amikor zöldhályog keletkezett a szemén. Az orvosok műtéttel akartak segíteni, utána is sűrűn bejárt a klinikára. Nem türelmetlenkedett. Nyugalmában volt valami hideg kötelesség és bölcsesség, mintha meggyőződött volna arról, hogy amit eddig látott, azt is ajándékba kapta. Fél év múlva levették a kötést, sötét szemüveget kapott és fehér botot, örök és megváltozhatatlan felszerelésül. Az orvosok ezt nem mondták, inkább vigasztalták: — Kicsit lassan gyógyul, néni, de reméljük, egy év múlva... — Fia, menyé is reményt akart benne kelteni: — Ez csak egy állapot, anyu, ami elmúlik és újra látni fog. — Időnként türelmes kérdéseket tett fel a gyógyulásával kapcsolatban, mintha meg akarná kímélni a kegyes hazugok dolgát. Ő nem rontja el az örömeiket. A fia úgy viselkedett, amikor meglátta, mintha semmi nem történt volna. Nem gyöngédebb, inkább hangosabb és vidámabb lett, mintha ő nem is vak, hanem süket lenne. Igyekezett vele úgy beszélni mint azelőtt: fesztelenül, nevetgélve, de le-

hetőleg csak olyan tárgyakra figyelmeztette, amelyek tapintással elérhetők. A látással kapcsolatos fogalmakat, hasonlatokat kerülte, a vakság nevét soha ki nem mondta. Kereskedő volt és nem nyelvész vagy író, de tucátjával tudta gyártani a pótkifejezéseket. Ilyeneket mondott: „Anyám a lelkével lát!... Anyám az ujjá hegyében hordja a szemét!”

Az első hónapokban azt hitte, hogy a világ kiürült, csak ő maradt a helyén, és minden egyéb elvándorolt a nagy fekete függöny mögé, ami ráhullott a szemére. Később megértette, hogy a világ tele van hangokkal, szagokkal, zsúfolva van sima és érdes tapintású felületekkel, s ebben a dús szövevényben el lehet igazodni, ha nagyon figyel. Pedig mennyire félt azelőtt. Azt hitte akkor, hogy a vakság egy pillanat alatt bekövetkező sorscsapás. Most megtanulta, hogy a vakság olyan mint egy nehezen készülő műalkotás; csak kitartás és idő kell ahhoz, hogy az ember képzett, hibátlan vak legyen.

Egy napon a menyé látogatása elmaradt. Minden szabadszombaton, pontosan ebéd előtt eljött hozzá, de most nem. A fia megjelent ugyan a szokott időben, de egyetlen szóval sem említette a feleségét. A mama némán, mozdulatlanul ült karosszékeiben. Már a küszöbnél meghallotta fia nyugtalanságát a cipője kopogásában. Feltűnt neki, hogy a belépés pillanatában megnézte az óráját. Zsebórát hordott, s kifinomult fülével felfogta az óralánc csörgését, a fémtárgy érzékelhetetlen

súrlódását a zseb belésén. S amikor köszönt, már egyebet is tudott. Hat éve nem látta a fiát, s ez alatt elmosódott benne a képe. A már meglett férfi helyett még mindig a kamasz fiú lebegett előtte. Ugyanúgy becézte mint azelőtt, csak a Pityuból Pisti lett. Megjegyezte:

— Pistikém, Gizi nem volt nálam se szombaton, se vasárnap! Talán beteg?

— Igen, beteg!

Ez a gyors válasz megerősítette benne a gyanút. Tudta, hogy fia arca most sötét és meggyötört.

— Meghült?

— Igen, meghült! — Ez még gyorsabban, készségesebben hangzott.

A fia jókedvű lett hirtelen. trófkákat sorolt, amiket az áruházban hallott és valahogy... mintha összefüggéstelenül adta volna elő ezeket. Aztán a fiú összecsókolta és elment. Nem kellett élesre állítania a fülét hogy meghallja: a fia szaladni kezd a folyosón.

Menye a következő szabadszombaton sem látogatta meg. Egész nap egyedül figyelte a villamosok ijesztő csengetését, az autóbuszok recsegő robaját, amely megrázta a csillár üveg-tányérjait, a vitrin porcelán dísz tárgyait, a bútorok ropogó testét. Igyekezett visszaemlékezni, mit mondott a menyé, amikor utoljára járt nála. A hangokra, hangsúlyokra, a szavak közötti szünetekre gondolt. Felfedezte, hogy az utolsó látogatáskor egy idegen nő beszélt hozzá. Igen, a hang Gizié volt, az illat és a járás is, de a beszéd idegen lélek logikája és

dallama. Évek óta most először érezte magát bénának, tehetetlennek. A fekete függönyön túl, a másik világban valami kellemetlen dolog születik, és ő semmit nem tehet.

Egyik délelőtt éppen fészülködött, amikor türelmetlenül csengettek. Letette a fésűt, mozdulatlanul megállt az ajtóval szemben. Izgatottan nyíltak-csapódtak az előszobától vezető ajtók, szapora, egyenetlen lépések közeledtek. A forrón ziháló hangból már tudta, hogy Pisti arca most szürke és verejtékes. Felemelt arccal fordult felé. Ismerős fogású karok ölelték át, a szív kalapálásait is hallotta.

— Ne haragudjon, anyu, hogy így megrohanom, erre jártam, gondoltam, megnézem. Látni akartam!

„Megnézem! Látni akartam!” Rég nem hallotta fiától ezeket a szavakat, amiket most valami felindulás vethetett felszínre. Dajkáló mozdulattal magához szorította a fiát:

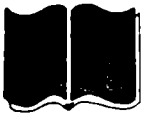
— Pisti! Miért hagytad ott délelőtt az üzletet?

— Árut rendelek a nagyker-nél, de előtte felugrottam egy percre, hogy megnézzem anyut.

— Várj csak, fiacskám! Gizi jobban van már?

— Már meg is gyógyult. Vele akarok találkozni. Sietnem kell. Majd máskor bővebben beszélgetünk.

Kisiklott karjai közül. Fia után lépett kinyújtott kezekkel, de már nem érte el. Utána kiáltott. A lépcsőházból felhaltszott a távolodó rohanás. — Pisti! — kiáltott újra. Lemondóan tudomásul vette, hogy nem bír beleavatkozni abba,

ami a fekete függönyön túl készül. Egy pillanatig mozdulatlanul állt, aztán lehulló karral megindult a lépcsőház felé, szinte kívül az anyagi világon. A lift mellett égreemlt fejével megállt, nagyokat lélegzett, de mintha kifogyott volna a levegőből az oxigén.

Óh anyai szív, mennyi mindent kibír, s most mégis felmondja a szolgálatot. Újra kiáltani akart, de hang nem jött ki a torkán; hosszában elvágódott.

Eddig csak a fia, meg a menyé jött hozzá, de most sokan körülvették. Messziről mentőautó szirénázott. Levették szeméről a szemüveget, a mentősök hordágyra fektették, mellé tették a fehér botot. Úgy tűnt, végleg feloldódott benne minden fájdalom, s az az évek óta szemét takaró fekete függöny is felgördült.

A kórházi fehér ágyon ébredt csak fel. A fia állt fölötte meredt arccal, mellette a menyé, Gizi. Mindketten bűnbánóan szorongatták a mama kezét:

— Itt vagyunk mindketten, anyu! — suttogta a fiú.

— Mi lelte magát, drága mama? — kérdezte Gizi.

— Hát... hát már nem váltok el?

— Méghogy elválunk, drága mama? — Gizi mondta ezt, mintha valami nevetséges dologra válaszolna, majd hozzátette. — Mindenütt megesik az ilyesmi, mama. Pistinél pedig az a baj, hogy nagyon féltékeny.

— Hát... hát ti ilyen semmiségnek veszitek ezt a nagy dolgot?

— Óh, a legjobb családban is megtörténik az ilyen... hogyismondjam... szerelmi dráma. Még mi élünk talán a

legrendesebben a mai világban.

Soha senki nem tudta meg, hogy mi történt.

Az 1985. évi irodalmi pályázat értékelése

Évenként ismétlődő irodalmi pályázatunkat 1985-ben is két kategóriában (vers és novella) hirdettük meg. Összesen 17 pályamű érkezett (8 vers és 9 novella).

Bírálóknak irodalmi életünk kiválóságait sikerült megnyerni. Mindkét kategóriában értékelt Hegedűs Géza író, vers kategóriában bíralt Fodor András költő (az Írószövetség alelnöke) és novellaértékelést végzett Mezei András író.

A bírálatokat természetesen jelígyesen adták meg az értékelők, mivel ekkor még a pályázók személye rejtve volt.

A következő részletes értékelés nem minden esetben tartalmazza mindkét bíráló véleményét. Ez azért van, mert csak a lényeges, „személyhez szóló”, dicsérő vagy jobbitó „elígazításokat” közöljük.

A verscek értékelése:

„Tövissek és virágok” — Hegedűs Géza: A versek nyelvezete, formája költői.

Fodor András: Kicsit érzélgős.

„Titok” — Hegedűs Géza: Komor életérzés. Egyéni gondolkodás illetve gondolatársítás.

Fodor András: Nagyon bensőségesek a költemények, lírai közvetlenség jellemző rájuk.

„Pegazus 11” — Hegedűs Géza: A káotikus életérzést helyenként költőien fogalmazza meg.

Fodor András: Eredeti kifejezések, melyek szintje költői. „Alpok virága” — Hegedűs Géza: A versek két darabjának irodalmi értéke eléri a jó táncdalokét, kellemes a ritmikájuk, szinte megzenésítést igényelnek.

„Posejdon” — Hegedűs Géza: Képzavarok.

Fodor András: A „Kikelet” c. verset jónak tartja, mert a sorsproblémával szembenéz.

„Fekete sziget” — Hegedűs Géza: A gondolatok költőiek, de a verselés, a nyelvezet nem elég irodalmi.

Fodor András: A verselés hagyományos. Legjobb a „Meditáció” c. vers.

„Orfeusz” — Hegedűs Géza: Jó a ritmikája, de a mondandó lapos.

Megjegyzés: Kérjük a név és a pontos cím beküldését, mert a zárt borítékban csak a jelige és a város (Kecskmét) szerepelt.

„Természetbarát” — Hegedűs Géza: Verselése gyermekes.

A novellák értéklése:

„Stúdió 85” — Hegedűs Géza: Erősen riport jellegű, de igényes írás.

Mezei András: Hiteles és plasztikus realizmussal megírt novella.

„Akadályok” — Hegedűs Géza: Naturalista, igényes írás.

Mezei András: Személyes élményből fakadó írás, mely kissé darabosabb a „Stúdió 85”-nél.

„1000 év” — Hegedűs Géza: Jó hangulatú, jellegzetesen női írás.

Mezei András: A legköltőibb írás, megrendítően szép.

„Földön-vízen” — Hegedűs Géza: Szellemes irodalmi játék az utazás veszedelmeiről különböző korokban, különböző tájakon.

„Maros” — Hegedűs Géza: Naturalista írás, nem igénytelen.

„Pico” — Hegedűs Géza: Érzelmes, elég hangulatos írás.

„Jó szerencsét” — Mezei András: Jó írás, de még jobb lenne, ha tömörebb volna!

„Pegazus 11” — Mezei András: Néhány poetikus, groteszk rész megragadott.

„Familia” — Hegedűs Géza: Erkölcsnemesítő célzatú, de kissé unalmas írás.

Összefoglaló

Hegedűs Géza: A versek színvonalátalaga alatta marad az előző évek pályázatainak.

A prózai pályázati művek színvonala valamivel jobb, mint a verseké, de műfaji értelemben vett igazi novella kevés akad közöttük.

Vers pályadíjasok:

- I. Csikós Zsuzsa,
Budapest 700,—
„Tövises és virágok”
- II. Buth Emilia,
Kartal 600,—
„Titok”
- III. ifj. Kovács Vendel,
Százhalombatta 400,—
„Pegazus 11”

Novella pályadíjasok:

- I. Aszódi László Antal,
Gyömrő 700,—
„Stúdió 85”
- II. Juhász Imre,
Gálosfa 600,—
„Akadályok”
- III. Buth Emilia,
Kartal 400,—
„1000 év”

A pályázat minden résztvevőjének — a díjazottaknak külön is — gratulálunk és további sikereket kívánunk.

Felhívás! az 1986. évi irodalmi pályázatra

Ez évben is meghirdetjük irodalmi pályázatunkat. Pályázhat a szövetség minden tagja — a hivatásos irodalmárok kivételével.

Két kategóriában — vers és novella — lehet benyújtani olyan műveket, melyekkel még pályázaton nem vettek részt és amelyeket még nem közöltek.

A verssel indulók három költeménnyel, a novellával jelentkezők pedig egy művel vehetnek részt a vetélkedőn.

A jeligével beküldött anyaghoz zárt borítékban csatolják a pályázó nevét és pontos címét.

Beküldési határidő: 1986. augusztus 31.

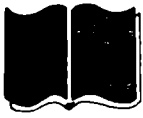
Felhívjuk a pályázni kívánók figyelmét arra, hogy ugyanaz a személy novella és vers kategóriában is indulhat.

Amennyiben a jelentkező háromnál több verset, illetve egy-nél több novellát küld be, vagy a borítékban közölt adatok hiányosak, a versenyben nem vesz részt.

Tisztelt Pályázók!

Kérjük feltételeink pontos betartását és várjuk pályaműveiket.

Felhívás!

VAK KÖLTŐK VERSEI

RÁCZ LILLA

Beszélgetés az esőthozó széllel

„Te vagy? Te zörgeted ablakomat?
Csattog a vászonroló s zörögnek,
futnak az úton bús levelek.
Óh mennyire vártunk! Hetek óta
szárazak, forrók a poros utak,
süpped az aszfalt, fogja cipőmet
és árnyékba űznek a napsugarak.”
„Látom vártál. Most megpihenek,
beszélgethetünk, ha úgy akarsz,
elfáradtam míg ideértem,
érzi szárnyam a hosszú utat.
Nagy hegyek felett magasan

szálltam
s hajtottam lomha, szürke nyájam,
oly lusták, de félnek tőlem, ha
ostorom csattan s kergetem őket.”
„Jó hogy megjöttél végre! Már
érezem
hűsítő csóкод a homlokomon,
s az újult, lankadt levelű kertek
mégsem vártak esőre hiába.
Merre jártál? Óh egék utasa,
kalandos vándor? Lásd irigyellek:
étheri tájon szabadon szállasz.”
„A tajtékos Tenger küldött,
milliárd
cseppű, zöldvizű Tenger. Melegek
s hidegek fenn a hús légben
vad csatát vívtak. Én is harcoltam,

majd kiszakadva ostort ragadtam
és felhő-nyájam kergetni kezdtem.
Arany lapályok fölött repültünk,
fehér városok izzottak némán,
s a lomha gályá pihenni
vágyott...”
Óh mond csak, meséljed! A fény
birodalma s a képek előttem
némák.
Ha te meséled, minden megéled.”
„Hujjé, hogy kergettem őket! Súlyos
terhükkel viselősen csak szálltak.
Csillogó ormú, feltörő csúcsok
utánunk kaptak s a kemény ujjak
lelopták nyájam két kis bárányát.
Ostorom csattant, élmenekültünk...
Hozzátok jöttem ma dús
adományyal,
szürke nyájam végre pihenhet,
s terhét leeresztve megitatja
szomjas földeteket. De már eleget
fecsegtem. Ég áldjon s eressz
utamra.”
Tréfásan beletúrt a hajamba
s nevetett .. meglibbentette
szoknyám,
aztán elszaladt. S utána lassan
cseperegve, majd mind erősebben
friss zápor verte az utca kövét.

A csapatok más-más taktikát dolgoztak ki: volt akik egy-egy témakörből készültek, mások közösen, minden témát érintve bővítették ismereteiket.

A csapat tagjai csapatkapitányt választottak és megbízták azt is, hogy ki vállalja az írást, illetve a szóbeli beszámolást.

1986. április 22-én tartottuk a házi döntőt.

A zsűriben a két magyar tanító tanárunk volt.

A feladatok villámkérdésekkel indultak. A legfontosabb évszámokat, a személyek neveit, a legfontosabb életrajzi eseményeket kérték számon. A csapatok között itt nem alakult ki lényeges különbség. A második kérdés csoport szóbeli szövegszerkesztést igényelt: egy-egy életszakaszáról kellett minden csapatnak beszámolnia, a költő életrajzából kiemelni, az arra a szakaszra vonatkozó részletesebb történéseket. Ezt szinte minden csapat hiba nélkül oldotta meg.

A harmadik feladat kevésbé sikerült. A költő és anyja kapcsolatát kellett volna bemutatni költeményein keresztül. A válaszok általánosságokat fogalmaztak meg, a konkrét és önálló véleményalkotás elmaradt.

Negyedik feladat a versek ismeretét igényelte. 5 József Attila-verssor hangzott el, a címeiket kellett leírni. Itt ügyesen dolgoztak a csapatok.

József Attila irodalmi verseny

Kisgyermek kortól kezdve szavaljuk, halljuk József Attila verseit. Halász Judit, Koncz Zsuzsa énekszámait együtt dúdoljuk és így József Attila költeményeit is jól ismerjük.

Az életmű nagyobb részével, a nehéz sorssal, költészete szépségeivel 8. osztályban ismerkedünk meg.

A Fővárosi Nevelőotthonok József Attila irodalmi versenyt hirdetett. A házi versenyünk előzte meg ezt a vetélkedést.

Házi versenyen 4 csapat indult. Mindkét osztályból a 8/a és 8/b osztályokból minden csapat 3 csapattagból állt. 2 csapat a 8/a osztályból, 2 csapat a 8/b osztályból indult.

A felkészülés öntevékeny módon történt a tanultak alapján.

Elsősorban életrajzot, életrajzi vonatkozást tükröző verseket kellett ismerni, valamint a kortársak, társművészek és a versek ismerete volt a szempont.

Az elsőségért folyó küzdelemben holtverseny alakult ki, ezért verselemzési feladat döntött: József A.: Születésnapomra c. versének rímeit kellett vizsgálniuk a versenyzőknek és meg kellett nevezniük, hogy melyik rím milyen érzéseket mond el.

A verseny sorrendje a következő lett:

1. helyezést ért el:
Bacsa Erzsébet, 8/a
Magyar Csaba, 8/a
Zsolnai László, 8/a
2. helyezést ért el:
Ferenczi Angéla, 8/b
Major Krisztina, 8/b
Jenei Erzsébet, 8/b
3. helyezést ért el:
Csizmai Raffael, 8/a
Halmi Aranka, 8/a

- Kiss Zoltán, 8/a
4. helyezést ért el:
Kövesdi Zsolt, 8/b
Kopasz Attila, 8/b
Putz István, 8/b.

Így a 8.a osztály képviselőiben az első helyezést elért csapattagok képviselik iskolánkat. Jó versenyzést kívánunk!

8. osztály

45 éves, 168 cm magas nemlátó férfi vagyok, modernül berendezett összkomfortos lakásom van. Keresem annak a finom lelkű, 30—45 év közötti, gyengénlátó sorstársnőnek az ismeretségét, akinek egyetlen vágya a szép otthon és a boldogság. Csak olyan hölgyek leveleit várom, akik komolyan élettársi kapcsolatot vagy házasságot szeretnének. Leveleket „Rossz egyedül” jeligére kérek a szerkesztőségbe.

Pontírást ismerő látó személyek emberek részére segítségét díjtalanul felajánlja! Cím: Szántó József, Hosszúhetény, 7894.

31 éves, 178 cm magas erős testalkatú, beszédhibás, gyengénlátó férfi házasság céljából megismerkedne 25—40 év közötti leánnyal vagy elvált asszonnyal. Gyermek nem akadály. Válaszokat „Dolgozni szeretek” jeligére kér a szerkesztőségbe.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

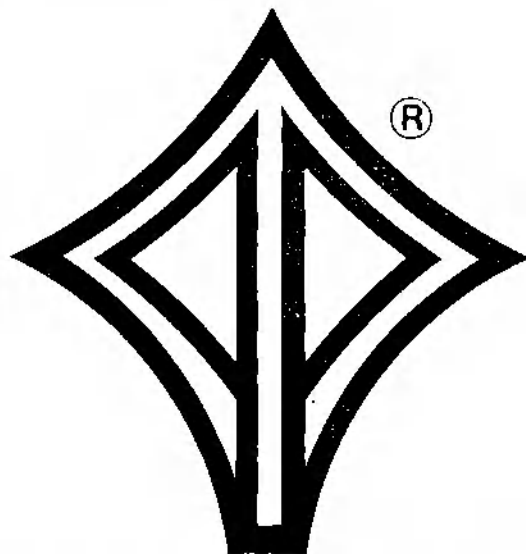
Kiss János: Egészségügyi rovat

<i>Gerdelics Ferenc:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
<i>Szakony István:</i>	TUDÓSÍTÁS HEVES MEGYÉBŐL	1
	ARANY HÁZ — ARANY MOSOLY	2
<i>Szonda Klára:</i>	ÜNNEPELÜNK	2
	ÉLETEM ÉRTELME	
<i>Aszódi László:</i>	BEMUTATJUK NÁDAI JÓZSEF BÉKÉSCSABAI	
	SPORTTÁRSUNKAT	3
<i>Horosz:</i>	TANULOM A BRAILLE-T	5
<i>Gerdelics Ferenc:</i>	A GYALOGOS KÖZLEKEDÉSI TESZT FOLYTATÁSA	6
<i>Dr. Hohl József:</i>	MIT HOZ A SZÁMÍTÁSTECHNIKA	8
	A VAKOK RÉSZÉRE	
<i>Görgényi Miklós:</i>	ÚJ VILÁGÍTÓTORONY	11
<i>Kiss János:</i>	GONDOLATOK A TELEFONKEZELŐK	
	EGÉSZSÉGVÉDELMEÉRŐL	13
<i>Speidl József:</i>	BEMUTATJUK BARNÁ ZOLTÁN ZENETANÁRT	16
<i>Dénes Géza:</i>	MEGJÖTTEK A GÓLYÁK	19
	FEKETE SZEMÜVEG — FEHÉR BOT	20
	AZ 1985. ÉVI IRODALMI PÁLYÁZAT ÉRTÉKELÉSE	22
	FELHÍVÁS AZ 1986. ÉVI IRODALMI PÁLYÁZATRA	23
	BESZÉLGETÉS AZ ESŐT HOZÓ SZÉLLEL	24
<i>Kuminka Györgyné:</i>	JÓZSEF ATTILA IRODALMI VERSENY	24
	HIRDETÉSEK	26

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

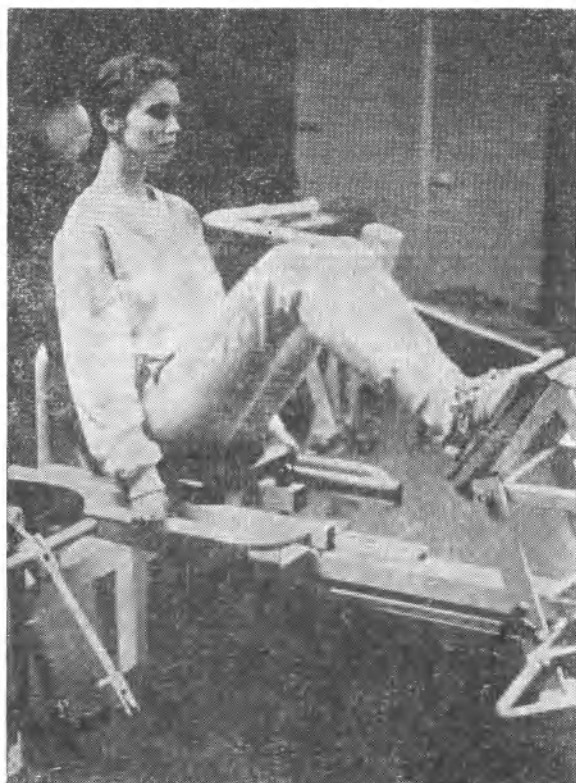
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZINES
F O R T E A N Y A G O K A T !

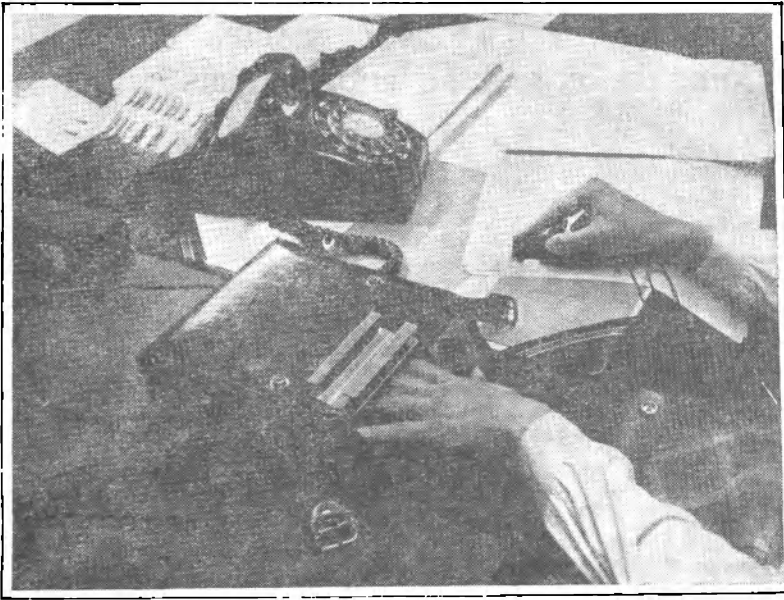
BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC. VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

Vakokat foglalkoztató vállalatok,
gazdasági munkaközösségek figyelmébe!

AZ

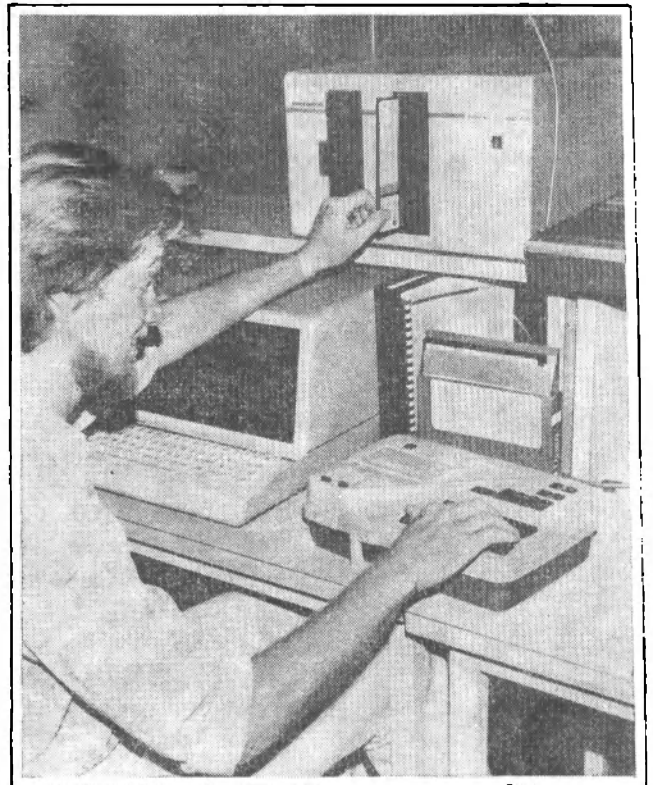
OPTACON

ELEKTRONIKUS
OLVASÓKÉSZÜLÉK
TAPINTHATÓVÁ TESZI
A SIKNYOMTATÁSÚ
SZÖVEGET.

A

VERSABRAILLE

PAPIR NÉLKÜLI PONTIRÁST
TÁROLO ÉS FELDOLGOZÓ
ELEKTRONIKUS
KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZ.
CSATLAKOZTATHATÓ
SZÁMITÓGÉPHEZ, SÍK ÉS
BRAILLE - NYOMTATÓKHOZ,
TELEXGÉPHEZ,
ELEKTRONIKUS ÍRÓGÉPHEZ.

Mindkét készülék magasszintű, nagy hatékonyságú
munkavégzést önállóságot és függetlenséget
biztosít felhasználójának.

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSEGE NEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

60 2834 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató
ISSN 0209—6765

